

Važnost upravljanja informacijama u visokoškolskim knjižnicama u Republici Hrvatskoj

Jurak Plantak, Jasmina

Master's thesis / Diplomski rad

2022

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University North / Sveučilište Sjever**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:122:403061>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-11-26**

Repository / Repozitorij:

[University North Digital Repository](#)

**Sveučilište
Sjever**

Diplomski rad broj: 239/OJ/2022

**Važnost upravljanja informacijama u visokoškolskim
knjižnicama u Republici Hrvatskoj**

Jasmina Jurak Plantak, 5863/336

Varaždin, listopad 2022. godine

Sveučilište Sjever

Sveučilišni diplomski studij Odnosi s javnostima

Diplomski rad broj: 239/OJ/2022

Važnost upravljanja informacijama u visokoškolskim knjižnicama u Republici Hrvatskoj

Studentica:

Jasmina Jurak Plantak, 5863/336

Mentorica:

doc.dr.sc. Ivana Stanić

Varaždin, listopad 2022. godine

Sažetak

Razvoj digitalnih knjižnica promijenio je pristup i upravljanje informacijama u 21. stoljeću pa je tako osnovni cilj ovog diplomskog rada prikazati da je internet kao digitalni medij povećao i ubrzao dotok informacija i digitalizaciju u visokoškolskim knjižnicama te time potaknuo važnost poticanja informacijske i informatičke pismenosti kod studenata i nastavnog osoblja. Napredak digitalnih knjižnica proizlazi iz spajanja tehnologije s tradicionalnim knjižničnim alatima kako bi se zadovoljile potrebe za bržim i dostupnijim informacijama svim korisnicima knjižnica. Sama digitalizacija sustava utjecala je i na sustav upravljanja informacijama koje uključuju sve metode, postupke za prikupljanje i obradu informacija o određenom izvoru te obradu podataka na način koji je najučinkovitiji za korisnike. Danas su visokoškolske knjižnice sve više usmjerene prema digitalnim platformama, jer omogućuju lakšu i bržu komunikaciju sa korisnicima. U središte svih zadataka i procesa upravljanja visokoškolskih knjižnica stavljaju se sposobnosti zaposlenih, ali i sposobnosti korisnika usluga koje pružaju iste. Razvijanje informacijske pismenosti i usmjeravanje korisnika prema relevantnoj informaciji glavna je zadaća zaposlenika visokoškolske knjižnice koja se u ovome radu potvrđuje kroz dostupne i prigodne podatke koji proizlaze iz analize dvadeset visokoškolskih knjižnica u Republici Hrvatskoj. Sve usluge, katalozi, zbirke i referentne zbirke koje se nalaze na mreži, dostupni su ne samo akademskoj zajednici već i široj javnosti i pokazatelji su koji idu u prilog postavljenim hipotezama, usluge na mrežnim stranicama visokoškolskih knjižnica imaju utjecaj na proces upravljanja informacijama, digitalizacija sustava visokoškolskih knjižnica utječe na bržu dostupnost informacija između korisnika i zaposlenika i da informacijska pismenost korisnika visokoškolskih knjižnica doprinosi učinkovitom upravljanju informacijama, a koje će se pokušati potvrditi ovim diplomskim radom.

Ključne riječi: upravljanje informacijama, informacijska pismenost, visokoškolske knjižnice, komunikacija, korisnici, knjižničari/ knjižničarke visokoškolskih knjižnica

Summary

The development of digital libraries has changed access and management of information in the 21st century, so the main goal of this graduation thesis is to show that the Internet as a digital medium has increased and accelerated the flow of information and digitization in higher education libraries, thereby promoting the importance of encouraging information and IT literacy among students and teaching staff. Advances in digital libraries result from the merging of technology with traditional library tools to meet the needs for faster and more accessible information for all library users. The digitization of the system itself also affected the information management system, which includes all methods, procedures for collecting and processing information about a certain source and processing data in the most efficient way for users. Nowadays, higher education libraries are increasingly oriented towards digital platforms, because they enable easier and faster communication with users. At the center of all tasks and management processes of higher education libraries are placed the competences of the employees, as well as the abilities of the users of the services provided by them. Developing information literacy and guiding users towards relevant information is the main task of higher education library employees, which is confirmed in this paper through available and appropriate data resulting from the analysis of 20 higher education libraries in the Republic of Croatia. All services, catalogs, collections and reference collections located online are available not only to the academic community but also to the general public and are indicators that support the set hypotheses, services on the websites of higher education libraries have an impact on the information management process, digitization of higher education library systems affects the faster availability of information between users and employees and that the information literacy of users of higher education libraries contributes to effective information, which will be attempted to be confirmed in this thesis.

Keywords: information management, information literacy, higher education libraries, communication, users, librarians of higher education libraries

Prijava diplomskog rada

Definiranje teme diplomskog rada i povjerenstva

ODIEL Odjel za odnose s javnostima

STUDIJ diplomski sveučilišni studij Odnosi s javnostima

PRISTUPNIK Jasmina Jurak Plantak

MATIČNI BROJ 0661011386

DATUM 30.6.2022.

KOLEGIJ Upravljanje informacijama

NASLOV RADA Važnost upravljanja informacijama u visokoškolskim knjižnicama u Republici Hrvatskoj

NASLOV RADA NA ENGL. JEZIKU The importance of managing information in university/higher educated libraries in Republic

MENTOR dr. sc. Ivana Stanić

ZVANJE Docentica

ČLANOVI POVJERENSTVA

1. doc.dr.sc. Ana Globočnik Žunac - predsjednica
2. doc.dr.sc. Gordana Lesinger - članica
3. doc.dr.sc. Ivana Stanić - mentorica
4. izv.prof.dr.sc. Darijo Čerepinko - zamjenski član
- 5.

Zadatak diplomskog rada

BROJ 239/OJ/2022

OPIS

Internet kao digitalni medij povećao je dotok informacija u visokoškolskim knjižnicama i time potaknuo važnost poticanja informacijske i informatičke pismenosti. Razvoj digitalnih knjižnica na taj način promijenio je pristup i upravljanje informacijama.

Diplomskim radom će se u teorijskom dijelu ukazati na važnost upravljanja informacijama u visokoškolskim knjižnicama kako bi se osigurala kvaliteta i dostupnost informacija krajnjim korisnicima (studentima, nastavnom osoblju). Ujedno će se govoriti o razvijanju informacijske pismenosti i usmjeravanju korisnika prema relevantnoj informaciji što je primarna zadaća visokoškolske knjižnice.

Ovim će se radom na temelju istraživanja na prigodnom uzorku istražiti stranice visokoškolskih knjižnica te napraviti analiza dostupnih informacija za korisnike (studente, nastavno osoblje). Temeljna hipoteza rada je potvrditi da digitalizacija sustava u visokoškolskim knjižnicama utječe na bržu dostupnost informacijama što će se pokušati dokazati kroz kvalitativno istraživanje na prigodnom uzorku visokoškolskih knjižnica iz Republike Hrvatske.

ZADATAK URUČEN

06.07.2022.

POTPIS MENTORA

Ivana Stanić

SADRŽAJ:

Sažetak/Summary	
1. UVOD	1
2. TEORIJSKA POLAZIŠTA O INFORMACIJAMA I UPRAVLJANJU INFORMACIJAMA .	4
2.1. UPRAVLJANJE INFORMACIJAMA.....	7
3. ULOGA KNJIŽNICA U INFORMACIJSKOM OPISMENJAVANJU I UPRAVLJANJU INFORMACIJAMA U SUSTAVU VISOKOŠKOLSKOG OBRAZOVANJA	11
3.1. ULOGA I VAŽNOST KNJIŽNICE NEKADA I DANAS.....	11
3.2. VISOKOŠKOLSKE KNJIŽNICE U REPUBLICI HRVATSKOJ.....	15
3.3. ZNAČAJ INFORMACIJSKE PISMENOSTI ZA KORISNIKE VISOKOŠKOLSKIH KNJIŽNICA	20
4. ISTRAŽIVANJE MREŽNIH STRANICA VISOKOŠKOLSKIH KNJIŽNICA U REPUBLICI HRVATSKOJ	24
4.1. SVRHA I PREDMET.....	24
4.2. CILJ	25
4.3. HIPOTEZE	25
4.4. UZORAK ISTRAŽIVANJA	25
4.5. METODE ISTRAŽIVANJA	27
4.6. REZULTATI ISTRAŽIVANJA.....	28
4.6.1. Sociodemografska obilježja.....	28
4.6.2. Analiza sadržaja.....	35
4.7. RASPRAVA.....	45
4.8. OGRANIČENJA ISTRAŽIVANJA.....	48
5. ZAKLJUČAK.....	49
6. LITERATURA	51
7. POPIS TABLICA I GRAFIKONA	56
8. PRILOG	57

1. UVOD

Tehnološke, društvene i ekonomske promjene u velikoj su mjeri izmijenile ulogu knjižnica i upravljanja informacijama. U svakodnevnom životu uočava se ovisnost o internetu i svim informacijama kojima internet raspolaze, a to potvrđuju mnoga istraživanja pa tako autori Dodig Hundrić i dr. (2018) navode da je suvremenom društvu internet izuzetno dostupan i pristupačan, a njegovo korištenje nužno i neophodno. Internet je prema autorima sastavni dio obrazovanja od onog predškolskog do visokoškolskog, a obavljanje većine poslova nezamislivo je bez pristupa internetu. Razne tražilice nam pružaju informacije ovisno o našim formuliranim pitanjima ili ključnim riječima, no podaci koje dobijemo nisu često i relevantni stoga je uputno da se oslonimo na knjižnice i njihove usluge. Knjižnice prate nove komunikacijsko-informacijske trendove i svoje usluge prilagođavaju njima. Pri tome se suočavaju s velikim izazovima u upravljanju informacijama jer se kontinuirano nose s promjenama te moraju znati upravljati knjižnicama i transformacijom knjižnica koje vode u održivu budućnost.

Vještine upravljanja informacijama imaju važnu ulogu u učinkovitom upravljanju knjižnicama i informacijskim uslugama jer je potrebno osigurati da usluge i dalje zadovoljavaju trenutne i očekivane potrebe korisnika.

Ako sagledamo visokoškolske ustanove, knjižničari postaju sve važniji partneri i vodiči kroz diseminaciju znanja i informacija studentima i znanstveno-nastavnom osoblju. Diseminacija je najčešće zastupljena kroz edukativne sadržaje koje se sastoje od upoznavanja online baza podataka, online kataloga, vrednovanja mrežnih stranica i informacija, a samim time informacijskog opismenjavanja. Ovdje je neophodno navesti da unatoč stremljenju bržoj i učinkovitijoj digitalizaciji knjižnice nastoje postati digitalnije, ali isto tako pronalaze balans sa svojom tradicionalnom ulogom, a Hasenay i dr. (2013) upravo potvrđuju navedeno i govore da „Mnogobrojni su i složeni zadaci koji se postavljaju pred visokoškolskog knjižničara u 21. stoljeću. Knjižničar mora posjedovati velik raspon znanja i vještina, a među njima svakako valja istaknuti znanja i vještine potrebne pri pronalaženju informacija i pouci korisnika za obavljanje istog te znanja i vještine vezane uz oblikovanje virtualnih knjižnica. Knjižničar danas sudjeluje u nastavi i obrazovanju, pronalazi i upravlja informacijama, stvara elektroničke knjižnice. Za knjižničare, najvažniji je cilj pružiti kvalitetnu informaciju korisniku, bez obzira na kojem je mediju informacija pohranjena. Komunikacijske vještine, prijateljska nastojenost, dobar smisao za humor, društvene aktivnosti odlike su koje bi trebale biti dio svakog

knjižničara odnosno informacijskog stručnjaka 21. stoljeća.“ (Hasenay i Mokriš Marenić , 2013, str.156-157).

U Republici Hrvatskoj, u visokoškolskom sustavu, djeluje 91 visokoškolska knjižnica čije je djelovanje regulirano Standardom za visokoškolske knjižnice koji je usvojen na sjednici Savjeta za biblioteke Hrvatske 21. studenog 1990. Standard za visokoškolske, sveučilišne i znanstvene knjižnice (NN 81/2022) revidiran je nakon 31 godinu i donesen u srpnju 2022. od strane ministra nadležnog za znanost i obrazovanje, a na temelju članka 12. stavka 2. podstavka 2. Zakona o knjižnicama i knjižničnoj djelatnosti (NN17/19 i NN 98/19), uz prethodno mišljenje Hrvatskog knjižničnog vijeća.

U ovome radu analizirane su mrežne stranice visokoškolskih knjižnica u Republici Hrvatskoj i kategorije koje ujedinjuju novi model visokoškolskih knjižnica kako bi se istaknula pomoć studentima i znanstveno-nastavnom osoblju u bilo kojem trenutku prilikom traženja kompleksnijih informacijskih upita.

U radu će se na sljedeća istraživačka pitanja dijelom odgovoriti kroz teorijski okvir, a dijelom kroz istraživanje. Istraživačka pitanja koja se postavljaju u ovome radu su sljedeća: imaju li mrežne stranice visokoškolskih knjižnica utjecaj na proces upravljanja informacijama, utječe li digitalizacija sustava visokoškolskih knjižnica na bržu dostupnost informacija između korisnika i zaposlenika i doprinosi li informacijska pismenost korisnika visokoškolskih knjižnica učinkovitom upravljanju informacijama?

Upravo mrežne stranice visokoškolskih knjižnica novi su alati za distribuciju i diseminaciju informacija prema svojim korisnicima. Putem mrežnih stranica informacije dolaze do korisnika, širi se poslovanje i mijenja se tradicionalna uloga knjižnica čime se automatski cjelokupni sustav iz tradicionalnih okvira usmjerava i pozicionira u digitalnu sferu.

Ovaj diplomski rad se sastoji od dva djela i pet poglavlja gdje prvi dio rada prikazuje teorijski okvir i sastoji se od dva poglavlja. Prvo poglavlje objašnjava teorijska polazišta o informacijama te definiranje pojma informacije, vrste informacija i upravljanje informacijama kao važnom procesu prikupljanja i obrade istih. Drugo poglavlje obuhvaća i objašnjava ulogu knjižnice u informacijskom opismenjavanju i upravljanju informacijama u sustavu visokoškolskog obrazovanja. Usko povezano s teorijskim dijelom nadovezuje se drugi dio rada koji obuhvaća istraživanje koje se sastoji od osam cjelina u kojima se objašnjava svrha, predmet, cilj, hipoteze, metode istraživanja, rezultati istraživanja, rasprava i ograničenja istraživanja. Istraživački dio ima za cilj dobiti informaciju kako važnost digitalizacije i online dostupnost informacija i usluga u visokoškolskim knjižnicama osigurava kvalitetniji i brži dotok te upravljanje informacijama za njihove korisnike, prvenstveno studente i znanstveno-

nastavno osoblje. U istraživanju je uzorak obuhvatio dvadeset digitalnih visokoškolskih knjižnica u Republici Hrvatskoj te zastupljenost mrežnih usluga koje one nude, a koje su dostupne internim i/ili eksternim korisnicima. Na kraju rada donosi se zaključak o pozitivnim utjecajima digitalizacije na poslovanje knjižnica i utjecaju na sve njihove dionike.

2. TEORIJSKA POLAZIŠTA O INFORMACIJAMA I UPRAVLJANJU INFORMACIJAMA

U teorijskim aspektima postoje različite definicije pojma informacije. Buckland (1991) određuje veliki broj različitih pristupa i definicija pojma informacije koji se svrstavaju u tri kategorije. Prema njemu, informacije se mogu promatrati kao proces, kao znanje i kao predmet. Informacija kao predmet označava podatke i dokumente, kao nešto što je informativno ili sadrži znanje. Informacija kao proces znači čin informiranja, odnosno ono što dovodi do promjene u znanju osobe. Informacija kao znanje znači ono što se promatra u informaciji kao procesu, a specifičan oblik ovog poimanja informacije je poimanje informacije kao nečega što smanjuje neizvjesnost. Informaciju možemo smatrati kao sažetak podataka, odnosno podražaj koji u nekom određenom kontekstu ima svog primatelja.

Braman (1989) diferencira četiri kategorije pojma informacije, informacije se mogu promatrati kao resurs, kao roba, kao percepcija obrasca i kao konstitutivna snaga u društvu. Svaka od navedenih kategorija definira pojam informacije i određuju ga s tri povezana faktora. Prvi faktor odnosi se na način promatranja informacija. Drugi faktor je korisnost definicije za određenu situaciju, dok treći faktor predstavlja odnos spram same definicije pojma informacije i pojma moći s kojima je povezana.

„Informacije su poruke u obliku dokumenata, vizualnih ili audio komunikacija. Informacija je skup podataka sa značenjem (informacija je oblik u bilo kojem obliku). Informacija postaje znanje samo kada je primijenjena – dodaje vrijednost. One daju naslutiti promjenu načina percepcije nečeg, te imaju utjecaj na ponašanje osobe koja ih prima. Informacije se kreću organizirano, kroz formalne i neformalne kanale“ (Đula, 2010, str.226-227)

„Informacije su ono u što ljudska bića pretvaraju svoje znanje kad žele komunicirati s drugim ljudima. To je znanje koje je učinjeno vidljivim ili zvučnim, u pisanoj ili tiskanoj riječi ili u govoru” (Orna, 2004, str.7).

Autori Afrić i dr. (2004) analizirali su pojmovno razgraničenje podataka, informacija i znanja. Podaci su prema njima znakovi koji imaju značenje, dok su informacije podaci organizirani za neku specificiranu svrhu, izdvojeni, filtrirani ili formulirani na način koji je zadan točno određenom strukturom. Proces pretvaranja podataka u informacije ovisi o sposobnosti razumijevanja na koji način strukturirati sadržaj podataka. Znanje je podskup informacija „koji može biti izdvojen, filtriran i formatiran i općenito obrađen na vrlo specifičan način”. Autori

također navode, „znanje je informacija koja je bila opredmećena i koja je prošla testove vrednovanja” (Afrić i dr., 2004, str.36-37).

Prema Bucklandovoj (1991) kategorizaciji, dionici visokih učilišta informaciju kao predmet podrazumijevaju poput skupa različitih podataka u djelokrugu visokog obrazovanja, studenata, nastavnika, znanstveno-istraživačkog rada te ključnih čimbenika uspješnosti i drugih podataka visokog učilišta. Prikupljanje, korištenje i razmjena informacija iz unutarnjeg i vanjskog okruženja visokog učilišta ima svrhu dobivanje novih znanja dionika i kako kontinuirano povećavati njihovo znanje o pojedinim pitanjima pa tako govorimo o informaciji kao procesu.

Može se reći da je definicija koncepta informacije kako ju navodi Braman (1989) primjenjiva u kontekstu donošenja odluka u visokoškolskom sustavu.

Visoka učilišta moraju skupljati različite informacije iz unutarnjeg i vanjskog okruženja, kao i same povratne informacije aktivnosti i učinaka. Što se tiče misije i javne uloge visokoškolskih ustanova, informacije bi se morale primjenjivati kao konstituirajuća snaga za napredak cijele društvene zajednice. Također je prepoznata vrijednost informacija za učinkovito donošenje odluka u visokom obrazovanju te se navode u strateškim dokumentima visokih učilišta.

Razlikuje se nekoliko načina definiranja pojma informacije, ovisno o individualnom, organizacijskom ili društvenom kontekstu u kojem se ovaj segment razmatra te on podrazumijeva postojanje velikog broja različitih podjela i karakteristika samih informacija.

Spremić (2004) informacije sagledava sa semantičkog, sintaktičkog i pragmatičkog aspekta. Semantički aspekt podrazumijeva da informacija mora biti jasna i razumljiva primatelju informacije kako bi mu ujedno bila korisna. Sintaktički aspekt podrazumijeva postojanje poruke, dok se pragmatički aspekt odnosi na zadovoljenje potreba korisnika informacija, odnosno smanjivanja neizvjesnosti u procesu odlučivanja.

Informacije prema Tuđmanu (1990) možemo podijeliti:

- Prema sadržaju (primarne, sekundarne i tercijarne)
- Prema obliku (pismene, dokumentarne, numeričke, grafičke, govorne i vizualne)
- Prema području primjene (privredne, tehničke, industrijske, znanstvene i znanstveno-tehničke)
- Prema mjestu primjene (ulazne i izlazne)
- Prema obuhvatu (tematske, pregledne i referativne).

Spremić (2004) iznosi sedam osnovnih obilježja informacije: točnost, pravodobnost, obuhvat, razina agregiranja, potpunost, primjerenost i usporedivost. Točnost informacija podrazumijeva vjerodostojno iznošenje činjenica ili nekog sadržaja. Pravodobnost podrazumijeva razdoblje trenutka nastanka sve do trenutka dostupnosti informacije korisniku. Opseg informacija odnosi se na prilagodbu potrebama, znanjima i mogućnostima korisnika, dok je stupanj sistematiziranja mjera preciznosti informacije uvjetovan razinom upravljanja. Kvaliteta informacija i količina informacija važni su s obzirom na to da imaju snažan utjecaj u procesu donošenja odluka. Primjerenost upućuje na razinu upotrebljivosti informacija, a usporedivost informacija određena je načinom i vremenskom komponentom prezentiranja informacija.

„Kvaliteta informacija usmjerena je na poslovnu i upotrebnu problematiku jer se upotrebljivost informacija očituje pri poslovnom odlučivanju. Kvalitetna informacija je točna, potpuna, primjerena (relevantna) i pravovremena“ (Varga, 2012, str.4).

Može se zaključiti kako je informacija specifičan organizacijski resurs koji se, za razliku od ostalih resursa, ne troši upotrebom. Za razliku od drugih resursa, informacije se ne mogu svesti pod teorem deficitarnosti, već pod teorem obilja, jer razmjenom informacija postaje još vrijednija (Drucker, 2005, str. 77).

Informacija, kao neophodan izvor, zahvaljujući tehnologiji postala je s vremenom sve dostupnija. Njezina važnost presudna je kod izbora njezinog izvora. Prema navedenim saznanjima cilj svake informacije prvenstveno je informiranje, pružanje podataka o određenoj temi i proširivanje znanja. Ako se uzme u obzir da informacija ima neprocjenjivu vrijednost, još se više daje na važnosti njezinim izvorima, a samim time i potrebi za ulaganje u njih. Različite vrste informacija podrazumijevaju i odgovarajuće potrebe korisnika i način na koji se prenose stoga je vrlo važan koncept i način upravljanja informacijama.

2.1. UPRAVLJANJE INFORMACIJAMA

Kako navode autori Jaeger i dr. (2005) upravljanje informacijama je cijeli niz tehničkih, operativnih i društvenih funkcija sustava koji se koristi za rukovanje informacijama. Pojedinci, društvene mreže pojedinaca, organizacije, tvrtke i vlade uključeni su u neki oblik upravljanja informacijama. Oni organiziraju informacije koje koriste za komunikaciju, za bilježenje povijesti te za dijeljenje, pohranjivanje i stvaranje značenja informacija. Upravljanje informacijama utječe na organizaciju informacija, pristup informacijama i načine na koje korisnici mogu komunicirati s informacijama. Upravljanje informacijama nadalje uključuje politike koje utječu na dostupnost i upotrebu informacija. Upravljanje informacijama obično je pod utjecajem strategije ili okvira koji vodi planiranje, primjenu i korištenje tih informacija. Strategije upravljanja informacijama utječu na odnose između informacija, tehnologije i širih društvenih ili organizacijskih informacija, te imaju utjecaj na funkcije informacija i informacijskih sustava. Društveno mjerenje upravljanja informacijama postaje izuzetno važno u ovom informacijskom dobu, jer sve organizacije koriste informacije na neki način, koristeći i pružajući određenu količinu informacija kao središnju funkciju rada organizacije na nekoj razini. Sve veća upotreba informacija od strane različitih organizacija povećava važnost mjerenja upravljanja informacijama, budući da način na koji organizacija upravlja svojim informacijama utječe na organizaciju i populaciju usluga organizacije.

Kako živimo u doba informacija tako i naši tehnološki alati napreduju, raste globalna digitalna infrastruktura, a time raste i naša sposobnost pohranjivanja golemih količina informacija i samo područje upravljanja informacijama. Upravljanje informacijama je proces identifikacije, proizvodnje, klasifikacije, pohrane, širenja i korištenja informacija s obzirom na organizacijske, kulturne, društvene i tehnološke komponente. Upravljanje informacijama obuhvaća sve generičke koncepte upravljanja, uključujući: planiranje, organiziranje, strukturiranje, obradu, kontrolu, evaluaciju i izvješćivanje o informacijskim aktivnostima, što je sve potrebno kako bi se zadovoljile potrebe onih s organizacijskim ulogama ili funkcijama koje ovise o informacijama. Ti koncepti omogućuju da se informacije prezentiraju javnosti ili određenoj skupini ljudi. Nakon što su pojedinci u mogućnosti staviti te informacije na korištenje, tada dobivaju veću vrijednost. Ovaj sustav na području upravljanja informacijama u suprotnosti je s ranijim, tradicionalnijim stavom jer je životni ciklus upravljanja informacijama postao operativna stvar koja zahtijeva specifične postupke, organizacijske sposobnosti i standarde koji se bave informacijama kao proizvodom ili

uslugom.<https://www.edology.com/blog/computing-it/how-important-is-information-management/> (preuzeto 15.6.2022.)

Robertson (2005) smatra da ustav upravljanja informacijama ima za cilj prenijeti prave i točne informacije pravoj osobi na pravo mjesto i u pravo vrijeme i također da se tražene informacije dostavljaju pravodobno.

Već u samom početku teorije informacija, njezin začetnik C.E. Shannon jasno nam opisuje model kojim putuju informacije. U svakom procesu slanja informacija imamo iste elemente koji su primjenjivi uvijek kada se šalje informacija, pošiljalac, informacija, kanal, šum i primatelj. Kada se šalju informacije, neovisno u kojem formatu, glavni cilj je da informacija dođe u onom obliku u kojem ju je pošiljalac poslao. Informacija mora biti točna, dostupna i primjenjiva neovisno o njezinoj svrsi. Svrshodno je također da informacija od pošiljalca do primatelja stigne u što kraćem roku kako bi se njome moglo objektivno i svrshodno upravljati.

U današnje vrijeme sustav upravljanja informacijama se također integrira sa sustavom upravljanja znanjem i organizacijom koji se prepoznaje kroz značenje i ulogu u ostvarivanju organizacijskih ciljeva i razvoju organizacija svih vrsta.

Bawden i Robinson (2012) ističu da se koncept upravljanja informacijama može pojmiti u širem i užem smislu. Koncept upravljanja informacijama u širem smislu uključuje upravljanje zapisima, upravljanje znanjem, upravljanje bibliotekom, a može se promatrati i s gledišta s posebnim naglaskom na informacijske resurse, tehnologiju, organizacijsku strukturu i dr. U širem smislu, autori polaze od koncepta koji uključuje cijelo okruženje u kojem je moguće upravljati informacijom u svim njezinim oblicima. Za koncept upravljanja informacijama važna je pretpostavka da informacije i dokumenti koji ih prenose imaju životni ciklus s jasno definiranim etapama. Upravljanje informacijama uključuje sve koncepte, tehnike i procese koji podržavaju i omogućavaju pružanje informacijskih usluga (Bawden i Robinson, 2012, str. 252).

Hinton (2006) navodi kako upravljanje informacijama treba promatrati kao svjestan proces prikupljanja i upotrebe informacija kao pomoć u odlučivanju na svim razinama u organizaciji, a posebno se ističe njegova integrativna uloga u povezivanju ljudi i informacijskih resursa te izgradnja i održavanje informacijske infrastrukture nužne za integrirane informacijske procese.

Integracija zadataka unutar procesa razlikuje se od organizacije do organizacije i ovisi o prirodi i formi informacije kojom se upravlja, kao i o njezinoj svrsi, stoga upravljanje informacijama mora uključivati sljedeće ključne obveze i odgovornosti:

- osigurati da svaki član organizacije ima pristup informacijama koje su mu potrebne i kad su mu potrebne
- osigurati da svi članovi organizacije mogu međusobno jednostavno komunicirati
- uspostaviti sustav za pohranjivanje, organiziranje i povlačenje dokumenata nastalih unutar organizacije
- pohranjivanje internih organizacijskih dokumenata
- prosljeđivanje novih informacija onima kojima su potrebne
- osiguravanje kontrole kvalitete informacijskih resursa i sustava organizacije (prilagođeno prema Hill, 2005).

Organizacije su sve više usmjerene na upravljanje informacijama i znanjem od strane informacijski pismenih zaposlenika. Zaposlenik koji je informacijski pismen kritički promišlja i rješava probleme i donosi informirane odluke na temelju sposobnosti integriranja i sintetiziranja informacija dobivenih tijekom međusobne povezanosti s informacijskim okruženjem, sustavom, izvorima, servisima ili drugim pojedincima.

Madsen (2013) u svojem radu navodi kako upravljanje informacijama ima tri različita temeljna koncepta, a to su :

- Upravljanje informacijama - upravljanje informacijama na institucionalnoj razini
- Upravljanje informacijama - upravljanje informacijama usmjereno sadržaju, ukorijenjeno u informacijskoj znanosti
- Upravljanje informacijama - upravljanje informacijama usmjereno tehnologiji, ukorijenjeno u informacijskim sustavima.

Prema analizi obuhvaćenih pristupa, tumačenja i definiranja upravljanja informacijama možemo reći da je naglasak stavljen na informacijske potrebe korisnika informacija, dostupnosti i pravodobnosti relevantnih informacija te uspostavljanje i razvijanje informacijske infrastrukture za prikupljanje, organiziranje, pohranjivanje i razmjenjivanje informacija.

Istaknuti primjer sustava upravljanja informacijama može se pronaći upravo u knjižnicama. Informacija je ključni element u svakoj knjižnici i može se reći da je upravo to okarakteriziralo

knjižničnu i informacijsku znanost. Upravljanje informacijama nije jednostavan ili jednoznačan koncept, zaživio je tijekom godina i razgranao se na različite načine.

3. ULOGA KNJIŽNICA U INFORMACIJSKOM OPISMENJAVANJU I UPRAVLJANJU INFORMACIJAMA U SUSTAVU VISOKOŠKOLSKOG OBRAZOVANJA

Informacijska pismenost je sve važnija u suvremenom okruženju brzih tehnoloških promjena i informacijskih resursa. Zbog rastuće složenosti ovog okruženja, pojedinci su suočeni s raznolikim, velikim izborom informacija - u svojim akademskim studijama, na radnom mjestu i/ili u svom osobnom životu. Informacije su dostupne putem knjižnica, organizacija od posebnog interesa, medija i interneta te sve više informacija dolaze do pojedinaca u nefiltriranim formatima, postavljajući pitanja o njihovoj autentičnosti, valjanosti i pouzdanosti.

3.1. ULOGA I VAŽNOST KNJIŽNICE NEKADA I DANAS

Riječ knjižnica izravno proizlazi iz riječi knjiga. Biblioteka, istoznačnica za knjižnicu, nastala je od dvije grčke riječi: *biblion* - knjiga i *theke* - pohrana, spremište. Osnovno im je značenje isto spremište knjiga, ali suvremeno određenje pojma knjižnica obuhvaća ustanovu koja prikuplja, sređuje, čuva i daje na korištenje knjižničnu građu, te pruža raznolike knjižnične usluge svojim korisnicima. I jednoj i drugoj riječi, međutim, svojstvena je i višeznačnost. Prve su knjižnice nastale iz društvene potrebe da se pohrane i sačuvaju spisi koji su regulirali poredak u društvu. (Tadić, 1994, str.3)

Asurbanipalova velika knjižnica prva je i najstarija sačuvana kraljevska knjižnica na svijetu i kralj ju je smatrao svojim najvećim postignućem, a bila je na području Asirije. Knjižnica se sastojala od zbirke napravljenih glinenih pločica prekrivenih finim pismom i stisnutih zajedno s obje strane. Prikupljeno je do 30.000 pločica i fragmenata koji sadrže tekstove svih vrsta iz 7. stoljeća prije Krista, uključujući tekstove na raznim jezicima, a pronađeni su ispod ruševina kraljevske palače u Ninivi.

Jedno od najpoznatijih djela u knjižnici je Ep o Gilgamešu, koji se smatra najstarijim narativnim djelom čovječanstva <https://www.thearchaeologist.org/blog/knowledge-as-power-king-ashurbanipal-formed-the-worlds-earliest-systematically-collected-library>

(preuzeto 30.9.2022.).

Prema Tadić (1994) knjižnica/biblioteka označuje:

- zgradu ili prostorije u kojima su smještene knjige i u kojima se korisnicima nude raznolike knjižnične usluge;
- zbirku knjiga i druge građe koja ne mora biti uređena prema načelima knjižničarske struke;
- nakladničku cjelinu (zbirku).

Budući da je uobičajeno svaku zbirku knjiga nazivati i knjižnicom/ bibliotekom, važno je odrediti knjižnicu u institucionalnom smislu. To nije lako i ne može se postići kratkom definicijom. Knjižnicu (engl. *Library*, njem. *Bibliothek* i *Bücherei*, tal. *la biblioteca*, franc. *bibliothèque*, rus. *biblioteka*) odrediti kao kulturnu i informacijsku ustanovu koja, slijedeći općeprihvaćene ciljeve društva i načela stručnoga rada, odabire, nabavlja, obrađuje, u fizičkome i obavijesnom smislu sređuje te čuva i daje na korištenje knjižničnu građu, a preko organiziranih službi pruža raznolike usluge aktivnim i potencijalnim korisnicima.

U toj su definiciji izrijekom navedeni zadaci svake knjižnice:

- sustavan i neprestan odabir knjižnične građe;
- sređivanje i stručna obradba knjižnične građe;
- logičan i primjeren smještaj knjižnične građe;
- čuvanje i zaštita knjižnične građe;
- davanje na korištenje knjižnične građe;
- davanje obavijesti o knjižničnoj građi u jednoj knjižnici ili u više njih.

To su osnovni zadaci koji i vrijede za svaku knjižnicu, a prema vrsti knjižnice pojavljuju se i posebni zadaci. Teorija knjižničarstva razlikuje nekoliko vrsta knjižnica i njihove podvrste. Kriteriji prema kojima se knjižnice razvrstavaju različiti su, no u praksi se najčešće kombiniraju. Knjižnice se, naime, razlikuju s obzirom na svoje osnivače odnosno s obzirom na svoju samostalnost ili podređenost matičnoj ustanovi (samostalne knjižnice ili knjižnice u sastavu), s obzirom na otvorenost većoj ili manjoj zajednici korisnika (javne ili otvorene knjižnice, poluotvorene knjižnice i knjižnice zatvorena tipa), s obzirom na način korištenja knjižnične građe (posudbene knjižnice, priručne/referentne knjižnice i mješovite knjižnice), i s obzirom na vrstu građe koju prikupljaju (znanstvene, općeobrazovne, dječje, glazbene i slično).

Dugo su vremena u svojoj povijesti knjižnice usluživale samo određen broj pojedinaca. Tek se u 18. stoljeću, sa širenjem ideja prosvjetiteljstva, broj korisnika (pa i broj knjižnica) znatno

povećao. Otad je knjižničarstvo, umjesto dotadašnjega osnovnog cilja - omogućavanja samog čitanja, usmjereno na podučavanje - cilj koji se još više naglašava u 19. stoljeću, usporedno s razvojem tehničkih dostignuća i povećanjem broja korisničke populacije. U 20. stoljeću knjižničarstvo postavlja nov cilj - snažnije posredovanje u prenošenju zabilježenog ljudskoga znanja i iskustva, pa se vezano uz to javljaju načela otvorenosti fondova i dostupnosti publikacija. U teoriji i praksi knjižničarstva ta načela označuju kvalitetnu promjenu jer s utilitarne razine upućuju na posredničku, na onaj dio njegove djelatnosti koji ponajbolje objašnjava zašto je knjižničarstvo nezaobilazno u razvoju ljudske civilizacije otkad se civilizacija počinje zasnivati na pisanim simbolima. Iako je knjižničarstvo jedna od najstarijih kulturnih djelatnosti, knjižnica je tek u novije doba, vezano uz nagli razvoj znanosti i tehnike, demokratizaciju života i obrazovnih sustava te uz sve snažniju potrebu ljudi da budu obaviješteni, priznata kao posebna društveno vrijedna ustanova. Uspostavljen je sustav školovanja i knjižničarstvo priznato kao posebna struka, a ustanovljene su i teorijsko-metodološke osnove knjižnične znanosti.

Morić Filipović (2012) smatra da knjižnice kao informacijsko komunikacijske ustanove više nego ikad mijenjaju svoju ulogu. Od prvotne usmjerenosti na usluge i zbirke, knjižnice u 21. stoljeću potpuno su okrenute korisnicima i zadovoljavanju njihovih informacijskih potreba. Knjižnice u današnje vrijeme primorane su mijenjati se u skladu s društvenim trendovima kako bi pratile potrebe korisnika, što je posebno potaknuto pojavom informacijsko-komunikacijskih tehnologija.

Vrana i Kovačević (2010) u svom radu ističu kako u današnjem informacijskom društvu, gospodarstvo i kvaliteta života pojedinaca ovise o znanju, odnosno o iznalaženju, obradi i primjeni informacija.

Knjižnice su stoljećima smatrane stupovima društva utemeljenim na pohranjenom ljudskom znanju. Njihova je uloga bila, i još uvijek jest, pomoći ljudima iskoristiti informacije u rješavanju problema, stjecanju novih uvida i stjecanja novih vještina i znanja.

Kroz implementaciju i korištenje digitalnih medija i tehnologije knjižnice postaju prostorima slobodnog i zajedničkog otkrivanja, istraživanja i učenja. Paradoksalna je činjenica da je glavni problem modernog informacijskog vremena upravo i njegova prednost, a to je velika količina informacija. Upravo na tom problemu knjižnice, posebice visokoškolske, pozicioniraju se kao mjesta koja organiziraju informacije, usmjeravaju korisnike prema informacijama i znanju koje je za njih relevantno. Knjižnice bi trebale biti mjesta smanjivanja digitalnog i informacijskog jaza nudeći svojoj zajednici u prvom redu svoje fondove, pa zatim besplatan pristup računalu

s pristupom internetu, te nudeći pomoć u učenju. Danas, digitalne knjižnice predstavljaju takvo informacijsko okruženje koje okuplja na jednom mjestu knjižnične zbirke, usluge i ljudske mogućnosti koji pokreću cijeli niz aktivnosti (Zubac i Tominac, 2012)

Dostupnost građe u elektroničkom obliku kod korisnika nužno stvara potražnju za njom, što digitalne knjižnice čini privlačnima najširim kategorijama korisnika u društvu. Radi njihove što uspješnije integraciju u razne ljudske aktivnosti koje zahtijevaju pristup organiziranom znanju, mora se voditi računa o organizacijskim aspektima njihova oblikovanja, koji se manifestiraju kao organizacijska upotrebljivost (eng. *usability*), s četiri dimenzije:

- fizička bliskost i društvena ograničenja korištenja knjižničnog sustava
- razina kompatibilnosti datoteka među različitim knjižničnim sustavima
- mogućnost integracije sustava u rad pojedinca ili grupe
- postojanje obrazovanja kako bi se pomoglo korisnicima (Vrana, 2004.)

„Različiti oblici korištenja informacija u elektroničkom obliku predstavili su koncept fragmentacije tih sadržaja, pri čemu korisnici prema vlastitim potrebama pristupaju jednom segmentu određene jedinice knjižnične građe, npr. poglavlju knjige ili jednom dijelu članka u nekom od dostupnih elektroničkih časopisa kako bi ga integrirali u svoje radno okruženje“ (Vrana, 2004. str.16)

Hasenay i dr. (2013) smatraju da se poučavanjem korisnika u knjižnicama može povećati njihova djelotvornost i učinkovitost u samostalnom pronalaženju rješenja koja su im potrebna pri stjecanju i usavršavanju znanja.

Nastavno navedeno smatra se važnim sagledati stanje u visokoškolskim knjižnicama u RH kako bi se potvrdio cilj ovog diplomskog rada.

3.2. VISOKOŠKOLSKE KNJIŽNICE U REPUBLICI HRVATSKOJ

Visokoškolske knjižnice imaju misiju razvijati informacijsko-komunikacijske kompetencije svojih korisnika. Prema Tadić (1994) visokoškolske knjižnice prikupljaju, obrađuju, pohranjuju i daju na korištenje dokumente i obavijesti znanstvenoga, obrazovnoga i opće kulturnog značenja, u prvom redu članovima sveučilišta i drugih znanstveno-nastavnih jedinica. Sastavni su dio znanstveno-nastavne infrastrukture jer svojim fondovima, službama i uslugama pridonose razvoju znanosti i pomažu u promicanju odgojno-obrazovnoga i znanstvenoistraživačkog rada na fakultetima odnosno sveučilištima. Termin digitalna knjižnica koji je sve aktualniji, u visokoškolskoj knjižnici dobiva puno značenje. Visokoškolske knjižnice podrška su ne samo nastavnim planovima i programima i znanstvenim projektima fakulteta i sveučilišta već cijelom sustavu znanosti i istraživačkoj i stvaralačkoj kulturi akademske zajednice.

Kakav je odnos u visokoškolskom knjižničarstvu možda najbolje govori činjenica da jedini dokument kojem su regulirani svi važni čimbenici, a to je Standard za visokoškolske knjižnice koji nije revidiran sve do srpnja 2022. godine kada je donesen novi Standard za visokoškolske, sveučilišne i znanstvene knjižnice (NN 81/22). Standard za visokoškolske, sveučilišne i znanstvene knjižnice jedini je dokument koji regulira i određuje djelovanje visokoškolskih knjižnica u Republici Hrvatskoj.

Sustav upravljanja visokoškolskih knjižnica u RH pod ingerencijom je matičnih službi koje djeluju sukladno geografskim obilježjima. Nekoliko je matičnih službi koje upravljaju knjižničnim sustavom. Najveća matična služba djeluje u sklopu Nacionalne i sveučilišne knjižnice i obuhvaća najveće sveučilište, zagrebačko sveučilište.

Prema Standardu za visokoškolske, sveučilišne i znanstvene knjižnice sa svojim službama i uslugama namijenjenim uglavnom studentima, nastavnicima i stručnim suradnicima na sveučilištu, ali i ostalim članovima šire društvene zajednice koji se bave znanstvenim i stručnim radom, nezaobilazan su čimbenik suvremeno postavljenih i organiziranih obrazovnih i znanstvenih sustava, pa je stoga prijeko potrebno da u svoju organizaciju kontinuirano ugrađuju suvremena dostignuća knjižnične djelatnosti i znanosti. (Vrana i Kovačević, 2010.)

Prema Standardu za visokoškolske knjižnice (1990) visokoškolske knjižnice su institucije koje prikupljaju, obrađuju, pohranjuju i daju na korištenje dokumente i informacije znanstvenog, obrazovnog i opće kulturnog karaktera.

Visokoškolske knjižnice predstavljaju komunikacijska središta preko kojih se posreduju znanstvene i stručne publikacije i informacije nastale:

- kao rezultat znanstveno-istraživačkih procesa na matičnom sveučilištu
- kao rezultat stručne obradbe vlastitih fondova
- kao rezultat stručne obradbe fondova relevantnih knjižnica u zemlji inozemstvu,
- kao rezultat stručnog rada u raznim informacijsko referalnim jedinicama i službama obradbe znanstvenih informacija

Na području Republike Hrvatske tijekom 2021. godine prema Sustavu jedinstvenog elektroničkog prikupljanja statističkih podataka o poslovanju knjižnica djelovale su ukupno 102 visokoškolske, sveučilišne i znanstvene knjižnice, od toga je 91 visokoškolska knjižnica.

(http://maticna.nsk.hr/wp-content/uploads/2022/06/AnalizaVisokoskolskihKnjiznica_2021.pdf)

(podaci preuzeti 15.8.2022.)

	NAZIV KNJIŽNICE	VRSTA
1.	Knjižnica Veleučilišta Baltazar Zapešić	Visokoškolska
2.	Knjižnica Veleučilišta u Velikoj Gorici	Visokoškolska
3.	Knjižnica Metalurškog fakulteta	Visokoškolska
4.	Knjižnica Veleučilišta u Karlovcu	Visokoškolska
5.	Knjižnica Fakulteta organizacije i informatike	Visokoškolska
6.	Knjižnica Geotehničkog fakulteta Varaždin	Visokoškolska
7.	Knjižnica Visokoga gospodarskog učilišta u Križevcima	Visokoškolska
8.	Sveučilišna knjižnica Sjever	Sveučilišna
9.	Knjižnica Veleučilišta u Bjelovaru	Visokoškolska
10.	Knjižnica Ekonomskog fakulteta Rijeka	Visokoškolska
11.	Knjižnica Fakulteta za menadžment u turizmu i ugostiteljstvu Opatija	Visokoškolska
12.	Knjižnica Filozofskog fakulteta u Rijeci	Visokoškolska
13.	Knjižnica Građevinskog fakulteta Rijeka	Visokoškolska
14.	Knjižnica Pomorskog fakulteta Rijeka	Visokoškolska
15.	Knjižnica Pravnog fakulteta Rijeka	Visokoškolska
16.	Knjižnica Tehničkog fakulteta Rijeka	Visokoškolska
17.	Knjižnica Teologije u Rijeci	Visokoškolska
18.	Knjižnica Veleučilišta u Rijeci	Visokoškolska
19.	Knjižnica za biomedicinu i zdravstvo u Rijeci	Visokoškolska
20.	Sveučilišna knjižnica Rijeka	Sveučilišna

21.	Knjižnica Veleučilišta Nikola Tesla u Gospiću	Visokoškolska
22.	Knjižnica Veleučilišta u Virovitici	Visokoškolska
23.	Knjižnica Veleučilišta u Požegi	Visokoškolska
24.	Sveučilišna knjižnica Sveučilišta u Slavanskom Brodu	Sveučilišna
25.	Sveučilišna knjižnica Sveučilišta u Zadru	Sveučilišna
26.	Znanstvena knjižnica Zadar	Znanstvena
27.	Knjižnica Akademije za umjetnost i kulturu u Osijeku	Visokoškolska
28.	Knjižnica Ekonomskog fakulteta u Osijeku	Visokoškolska
29.	Knjižnica Fakulteta agrobiotehničkih znanosti Osijek	Visokoškolska
30.	Knjižnica Fakulteta elektrotehnike, računarstva i informacijskih tehnologija, Osijek	Visokoškolska
31.	Knjižnica Fakulteta za dentalnu medicinu i zdravstvo Osijek	Visokoškolska
32.	Knjižnica Fakulteta za odgojne i obrazovne znanosti	Visokoškolska
33.	Knjižnica Filozofskog fakulteta Osijek	Visokoškolska
34.	Knjižnica Građevinskog i arhitektonskog fakulteta	Visokoškolska
35.	Knjižnica Medicinskog fakulteta Osijek	Visokoškolska
36.	Knjižnica Odjela za matematiku Sveučilišta Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku	Visokoškolska
37.	Knjižnica Pravnoga fakulteta Sveučilišta Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku	Visokoškolska
38.	Knjižnica Prehrambeno-tehnološkog fakulteta Osijek	Visokoškolska
39.	Knjižnica Visokog evanđeosko teološkog učilišta u Osijeku	Visokoškolska
40.	Središnja nadbiskupijska i fakultetska knjižnica	Visokoškolska
41.	Knjižnica Veleučilišta u Šibeniku	Visokoškolska
42.	Knjižnica Veleučilišta Lavoslav Ružička u Vukovaru	Visokoškolska
43.	Knjižnica Ekonomskog fakulteta u Splitu	Visokoškolska
44.	Knjižnica Fakulteta elektrotehnike, strojarstva i brodogradnje u Splitu	Visokoškolska
45.	Knjižnica Fakulteta građevinarstva, arhitekture i geodezije u Splitu	Visokoškolska
46.	Knjižnica Filozofskog fakulteta u Splitu	Visokoškolska
47.	Knjižnica Katoličkog bogoslovnog fakulteta u Splitu	Visokoškolska
48.	Knjižnica Kemijsko-tehnološkog fakulteta u Splitu	Visokoškolska
49.	Knjižnica Kineziološkog fakulteta u Splitu	Visokoškolska
50.	Knjižnica Medicinskog fakulteta u Splitu	Visokoškolska
51.	Knjižnica Pomorskog fakulteta u Splitu	Visokoškolska
52.	Knjižnica Pravnog fakulteta u Splitu	Visokoškolska
53.	Knjižnica Prirodoslovno-matematičkog fakulteta u Splitu	Visokoškolska
54.	Knjižnica Umjetničke akademije u Splitu	Visokoškolska
55.	Sveučilišna knjižnica u Splitu	Sveučilišna
56.	Sveučilišna knjižnica Pula	Sveučilišna
57.	Sveučilišna knjižnica Dubrovnik	Sveučilišna
58.	Znanstvena knjižnica Dubrovnik	Znanstvena
59.	Knjižnica Međimurskog veleučilišta u Čakovcu	Visokoškolska
60.	Bibliotečno-informacijski centar (Knjižnica Fakulteta kemijskog inženjerstva i tehnologije)	Visokoškolska
61.	Centar za bibliotečnu-informacijsku i izdavačku djelatnost	Visokoškolska
62.	Centralna agronomska knjižnica (Knjižnica Agronomskog fakulteta)	Visokoškolska
63.	Knjižnica "Andrija Štampar"	Visokoškolska
64.	Knjižnica "Juraj Habdelić"	Visokoškolska
65.	Knjižnica Akademije dramske umjetnosti	Visokoškolska
66.	Knjižnica Akademije likovnih umjetnosti	Visokoškolska
67.	Knjižnica Educati grupe Zrinski	Visokoškolska
68.	Knjižnica Edukacijsko-rehabilitacijskog fakulteta	Visokoškolska
69.	Knjižnica Edward Bernays	Visokoškolska
70.	Knjižnica Fakulteta hrvatskih studija	Visokoškolska

71.	Knjižnica Fakulteta političkih znanosti	Visokoškolska
72.	Knjižnica Fakulteta prometnih znanosti	Visokoškolska
73.	Knjižnica Fakulteta strojarstva i brodogradnje	Visokoškolska
74.	Knjižnica Fakulteta Šumarstva i Drvne tehnologije	Visokoškolska
75.	Knjižnica Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu	Visokoškolska
76.	Knjižnica Geofizičkog odsjeka	Visokoškolska
77.	Knjižnica Grafičkog fakulteta	Visokoškolska
78.	Knjižnica i čitaonica Muzičke akademije	Visokoškolska
79.	Knjižnica Katoličkoga bogoslovnog fakulteta	Visokoškolska
80.	Knjižnica Pravnog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu	Visokoškolska
81.	Knjižnica Prehrambeno-biotehnološkog fakulteta	Visokoškolska
82.	Knjižnica RRiF Visoke škole za financijski menadžment	Visokoškolska
83.	Knjižnica Rudarsko-geološko-naftnog fakulteta	Visokoškolska
84.	Knjižnica Studentskog centra u Zagrebu	Visokoškolska
85.	Knjižnica Tekstilno-tehnološkog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu	Visokoškolska
86.	Knjižnica Učiteljskog fakulteta	Visokoškolska
87.	Knjižnica Veterinarskog fakulteta	Visokoškolska
88.	Knjižnica Zdravstvenog veleučilišta	Visokoškolska
89.	Knjižnično-dokumentacijski centar Ekonomskog fakulteta (Knjižnica Ekonomskog fakulteta)	Visokoškolska
90.	Središnja biološka knjižnica	Visokoškolska
91.	Središnja geografska knjižnica	Visokoškolska
92.	Središnja geološka knjižnica	Visokoškolska
93.	Središnja kemijska knjižnica	Visokoškolska
94.	Središnja knjižnica Fakulteta elektrotehnike i računarstva	Visokoškolska
95.	Središnja knjižnica Farmaceutsko-biokemijskog fakulteta	Visokoškolska
96.	Središnja knjižnica za fiziku	Visokoškolska
97.	Središnja matematička knjižnica	Visokoškolska
98.	Središnja medicinska knjižnica (Knjižnica Medicinskog fakulteta)	Visokoškolska
99.	Središnja posudbena knjižnica Arhitektonskog, Građevinskog i Geodetskog fakulteta	Visokoškolska
100.	Središnja stomatološka knjižnica	Visokoškolska
101.	Sveučilišna knjižnica Hrvatskog katoličkog sveučilišta	Sveučilišna
102.	Sveučilišna knjižnica Sveučilišta VERN	Sveučilišna

Tablica 1. Popis visokoškolskih, sveučilišnih i znanstvenih knjižnica u RH 2021.

Izvor: Autor, 2022.

Dvadeset prvo stoljeće donijelo je sveučilištima povećani broj studenata, interdisciplinarnost u nastavnom postupku, uključivanje informacijske pismenosti u odgoj i obrazovanje, interaktivnost, pojačanu razmjenu studenata, suradnju znanstvenika na međunarodnim projektima te suradnju temeljenu na razmjeni iskustva i znanja sa srodnim fakultetima u svijetu i Hrvatskoj. U odgojno-obrazovnom i znanstvenom postupku tradicionalni oblici poučavanja gube na vrijednosti, a naglasak se stavlja na istraživačku, projektnu i problemsku nastavu temeljenu na računalnoj podršci (ICT-u) koja pruža pristup mehanizmima Weba 2.0 (videokonferencije, blogovi, RSS izvori, društvene mreže), repozitorijima, video igrama Dimenzije M i Second life-u s ciljem postizanja zadanih obrazovnih ciljeva.

Digitalne knjižnice uključuju se u podršku učenju i obrazovanju na daljinu kroz suvremene modele komunikacije (elektronička pošta, chat, mobilna telefonija), raznih skupina stvorenih

na društvenim mrežama ili sustavima za elektroničko učenje, vlastite online kataloge, digitalne zbirke knjiga, bibliografija, elektroničkih časopisa, biltena, repozitorija s ocjenskim radovima te multimedijalnom građom potrebnom za nastavu i učenje, čitače elektroničkih knjiga, ali i međuknjižnične posudbe na mreži (Zubac, 2012.).

Informacijska pismenost temelj je za cjeloživotno učenje i zajednička je svim okruženjima i prisutna u svim razinama obrazovanja, a posebice u visokoškolskom obrazovanju stoga će se u idućem poglavlju više govoriti o navedenoj temi.

3.3. ZNAČAJ INFORMACIJSKE PISMENOSTI ZA KORISNIKE VISOKOŠKOLSKIH KNJIŽNICA

Informacijska pismenost skup je integriranih sposobnosti koje obuhvaćaju refleksivno otkrivanje informacija, razumijevanje načina na koji se informacije distribuiraju i vrednuju, te korištenje informacija u stvaranju novog znanja i etičkom sudjelovanju u zajednicama učenja.

Koncept informacijske pismenosti javlja se s napretkom informacijske i komunikacijske tehnologije u ranim 70-ima 20. st., a termin prvi put 1974. godine koristi Paul Zurowski, u tom razdoblju čelna osoba američke informacijske industrije, definirajući informacijsku pismenost kao učinkovito korištenje informacija u kontekstu rješavanja problema. (Špiranec, 2010.)

Godine 1989. Američko knjižničarsko društvo (American Library Association: ALA), formulira jednu od najčešće citiranih definicija informacijske pismenosti koja potvrđuje njezino prihvaćanje u stručnoj knjižničarskoj zajednici. Bruce (1995) navodi da prema ALA-inom Izvješću, informacijski pismene osobe definiraju se kao "one koje su naučile kako učiti jer znaju kako je znanje organizirano, kako pronaći informacije i kako ih koristiti na svima razumljiv način. To su osobe pripremljene na učenje tijekom cijelog života".

Važnost informacijske pismenosti vidi se i u nastojanju krovne knjižničarske organizacije IFLA-e koja 2006. godine donosi Smjernice za informacijsku pismenost u cjeloživotnom učenju. Zanimljiva je formulacija koja povezuje cjeloživotno učenje i informacijsku pismenost, naime u današnje digitalno vrijeme cjeloživotno učenje često se ističe kao vodeći pojam. (Lau, 2006.)

Lau (2006) navodi da se informacijsko opismenjavanje ne veže samo uz ustanove obrazovanja i knjižnice koje djeluju u sastavu već se smatra da informacijsko opismenjavanje nastaje kao projekt različitih ustanova i institucija.

Informacijska pismenost i cjeloživotno učenje imaju strateški, međusobno jačajući odnos, što je ključno za uspjeh svakog pojedinca, organizacije, institucije u globalnom informacijskom društvu. Te dvije moderne paradigme trebalo bi upregnuti da rade sinergijski.

Bawden (2008) koncept informacijske pismenosti veže uglavnom za osnovno i srednje školstvo, međutim sve više se ističe uloga i važnost visokoškolskih knjižnica u razvijanju i edukaciji informacijskih kompetencija svojih korisnika.

Sve definicije informacijske pismenosti sadržavaju sljedeće elemente:

- sposobnost učinkovitog traženja informacija
- upućenost pri odabiru i vrednovanju informacija
- lakoća i lagodnost korištenja širokog raspona medija
- svijest o problemu pouzdanosti i vjerodostojnosti informacija
- učinkovitost prenošenja informacija drugima.

Informacijska pismenost u sebi sadrži dvije premise, informaciju i pismenost.

Informacije su postale vitalni izvor za svjetska gospodarstva i zasigurno su osnovna komponenta obrazovanja. Informacije su vitalni element tehnoloških i znanstvenih promjena. To predstavlja nekoliko izazova za pojedince svih društvenih slojeva: studente, radnike i građane svih vrsta. Trenutna preopterećenost informacijama zahtijeva od ljudi da potvrde i procijene informacije kako bi provjerili njihovu pouzdanost. Informacija sama po sebi ne čini ljude informiranima (Lau, 2006)

Prema Bawden (2008) informacijska pismenost povezana je s drugim vrstama srodnih pismenosti, ali se od njih treba razlikovati, posebno od informacijske tehnologije, medijske pismenosti, mrežne pismenosti, digitalne pismenosti, mrežne ili internetske pismenosti, „računalne pismenosti“ i „medijske pismenosti“.

Danas uglavnom svi smatraju da su informatički pismeni, no znači li to i informacijsku pismenost? Na informacijsku pismenost se prema autorima Lazić_Lasić i dr. (2012) može gledati kao na kontinuirani proces usvajanja znanja, vještina i stavova potrebnih za učenje u današnjem informacijskom okruženju, te stoga postoje različite razine informacijske pismenosti.

Informacijsko opismenjavanje studenata visokoškolske knjižnice provode se na različite načine s obzirom na intenzitet uključenosti u obrazovni proces. Načini provođenja informacijskog opismenjavanja uglavnom se svodi na različite radionice koje su u većini slučajeva namijenjene studentima prve godine, koji tek ulaze u sustav i studentima koji pišu svoje završe i diplomske radove. Knjižnice organiziraju grupne i individualne module za svoje korisnike. Primjer dobre prakse svakako je Sveučilišna knjižnica u Rijeci koja svake akademske godine objavljuje i digitalnu brošuru s kratkim uputama za svoje korisnike. Knjižnica koja već dugi niz godina prednjači u informacijskom opismenjavanju svojih korisnika je Središnja medicinska knjižnica Medicinskog fakulteta u Zagrebu. Spomenuti treba njihovu radionicu „FAQ diplomski“ gdje

studente završnih godina usmjeravaju prema pronalaženju informacija te dajući odgovore na često postavljana pitanja studenata.

Rubinić i Stričević (2013) navode da se u načelu javljaju četiri osnovna tipa knjižničnog poučavanja informacijskoj pismenosti: intrakurikularni, interkurikularni, ekstrakurikularni i samostojeći tip. Svaki od navedenih pristupa ima određene prednosti i nedostatke te postoje različita gledišta o najboljem pristupu u integraciji programa informacijskog opismenjavanja.

Biti informacijski pismen podrazumijeva prepoznati sve izazove, prednosti, ali i nedostatke digitalnog vremena te prepoznaje sustave vrednovanja informacija, što je od posebne važnosti za članove akademske zajednice, jer se podrazumijeva da svi dionici akademske zajednice raspoložu relevantnim i točnim informacijama te koriste relevantne baze podataka.

Digitalizacija gotovo svih područja života i sveprisutna ponuda informacija izazivaju pojedince da se na promišljen način nose s velikom količinom informacija.

Informacijski pismeni ljudi spremni su koristiti informacije za rješavanje problema u različitim situacijama, npr. studentima prilikom pisanja seminarskih, diplomskih radova i doktorskih disertacija dok znanstveno-nastavnom osoblju informacijska pismenost pomaže prilikom unapređivanja znanstveno-istraživačkog rada na sveučilištima.

Špiranec (2007) govori kako je traženje informacija u digitalnim knjižnicama postao nezamjenjiv alat u većini akademskih zajednica i svakodnevno se povećava kao potpora e-učenju. Digitalna knjižnica nastavnom osoblju i studentima može osigurati pristup znanstvenim radovima i podacima, pružiti im mogućnost pretraživanja potrebnih informacija, interakciju s kolegama, pohranu informacija i podataka te razriješiti pitanja autorskih prava. Sve to će u konačnici doprinijeti interdisciplinarnosti visokoškolskih institucija, cjeloživotnom učenju te inovaciji obrazovnih procesa.

Prema Wilsonu (1999) informacijsko se ponašanje može podijeliti na četiri osnovna elementa – informacija, traženje informacija, pretraživanje informacija te korištenje informacija. Sveučilišni knjižničar treba prepoznati svaki od ovih elemenata i pristupiti im na odgovarajući način. Tri su stavke koje će pomoći svakom sveučilišnom knjižničaru da prepozna studenta kao tražitelja informacija – prva je da knjižničar zna prepoznati kako i zašto se studenti odlučuju obratiti i potražiti pomoć knjižničara, druga je da knjižničar treba znati prepoznati što student smatra korisnim i važnim i djelovati u tom smjeru i također knjižničari bi trebali naučiti kako pojedini studenti traže informacije i razumjeti njihov način razmišljanja i način na koji

traže same informacije. „Iako je informacijsku pismenost potrebno razvijati na svim razinama obrazovanja, ključno je da takva znanja steknu upravo studenti koji se školuju za buduće nastavnike i profesore u osnovnim i srednjim školama. Kod tih je studenata potrebno ne samo razvijati informacijsku pismenost nego i ukazivati na to što je informacijska pismenost, koje je njezino značenje i kako je razvijati. Na taj će način potaknuti da studenti, kao budući nastavnici, osiguraju razvoj informacijske pismenosti i kod svojih učenika. Na taj će se način najviše utjecati na to da se osigura primjena novih trendova u obrazovanju i u školama“ (Nadrljanski, 2006, str.266) .

Razne studije i istraživanja upućuju na to da visokoškolske knjižnice moraju biti otvorene za nove usluge u smislu da korisnike, prvenstveno studente, educiraju kako pristupiti kvalitetnim i relevantnim izvorima informacija i upravljanju informacijama kako na tradicionalan način tako i putem interneta. Prema Antolov (2019) istraživanja informacijske pismenosti studenata kao jedne od kategorija takvih, mladih korisnika, kao što je i očekivano, donose slične rezultate:

Tako je jedno od istraživanja informacijske pismenosti studenata provedeno u kolovozu 2013. u Nacionalnoj knjižnici u Zagrebu koje pokazuje kako studentima najveći problem predstavljaju odabir prave strategije pretraživanja, prepoznavanje kvalitetne informacije te problemi u citiranju literature (Bračanov i dr., 2014). Još jedna studija iz 2008. godine o kojoj govori J. Lasić-Lazić i dr. (2012), a kojom se utvrđuje stupanj web pismenosti studenata, pokazuje da su po tom pitanju studenti iznimno nestrpljivi i impulzivni te da čak i kad odaberu pravu strategiju, koja bi ih u konačnici mogla dovesti do relevantnih rezultata, ne ustraju na njoj, već vrlo brzo odustaju. Zanimljivo je da ni o pouzdanosti i vjerodostojnosti informacija ne razmišljaju previše.

Također se naglašava da visokoškolske knjižnice moraju biti inicijatori edukativnih radionica informatičke i informacijske pismenosti za studente i znanstveno-nastavno osoblje. Uvođenje novih usluga i digitalizacija uvelike olakšava i ubrzava postupak dobivanja traženih informacija za sve korisnike knjižnica, pritom se ovo odnosi na sve dionike akademske zajednice koji te usluge i koriste.

4. ISTRAŽIVANJE MREŽNIH STRANICA VISOKOŠKOLSKIH KNJIŽNICA U REPUBLICI HRVATSKOJ

Istraživanja informacijskog ponašanja mladih (a studenti uglavnom pripadaju dobnoj generaciji mladih ljudi) o kojima govore i Špiranec i Banek Zorica (2008), pokazuju da je mladima web prvo mjesto kojem pristupaju u procesu traženja informacija, da se pritom gube u obilju informacija, odnosno da ne znaju kako reducirati informacije i kako njima upravljati. Pri pretraživanju su nesigurni, a obično imaju i probleme s postavljanjem strategije pretraživanja. Nedostaje im cjelovitost slike o procesu pretraživanja i konceptualni uvid u informacijske sustave, pojmove za pretraživanje biraju nasumce pa su im početne informacije o nekoj temi obično nedostatne, a kako im nedostaje kritičnosti u pregledavanju rezultata obično im je i kvaliteta radova slabija (Antulov, 2019). Nastavno na prethodna istraživanja smatralo se potrebnim provesti kvalitativno istraživanje visokoškolskih knjižnica. Istraživanje će proučiti neke od segmenata mogućnosti i usluga koje nude digitalne knjižnice, odnosno njihove mrežne stranice s ciljem prikazivanja kako Internet kao digitalni medij povećava dotok informacija i digitalizaciju u visokoškolskim knjižnicama.

4.1. SVRHA I PREDMET

Svrha i predmet ovog rada je prikazati u kojoj mjeri digitalizacija visokoškolskih knjižnica i pregled usluga i aktivnosti koje pružaju na svojim mrežnim stranicama olakšavaju i ubrzavaju proces traženja informacija studentima i znanstveno-nastavnom osoblju, odnosno svim svojim korisnicima. Također, svrha rada je ukazati na to koliko informacijska pismenost ima važnu ulogu u upravljanju traženim informacijama, jer ujedno nameće sposobnost kako iz te velike količine informacija izvući znanje, potvrditi dobivene informacije i na kraju ih staviti u smislen kontekst.

Predmet ovog istraživanja sagledat će se kroz odgovore na sljedeća istraživačka pitanja:

1. Imaju li usluge na mrežnim stranicama visokoškolskih knjižnica utjecaj na proces upravljanja informacijama?
2. Utječe li digitalizacija sustava visokoškolskih knjižnica na bržu dostupnost informacija između korisnika i zaposlenika?
3. Doprinosi li informacijska pismenost korisnika visokoškolskih knjižnica učinkovitom upravljanju informacijama?

4.2. CILJ

U okviru postavljenih istraživačkih pitanja utvrđuje se glavni cilj istraživačkog djela rada. Cilj istraživanja je prikazati da je internet kao digitalni medij povećao dotok informacija i digitalizaciju u visokoškolskim knjižnicama te time potaknuo važnost poticanja informacijske i informatičke pismenosti kod studenata i nastavnog osoblja. Istraživanjem se ukazuje na važnost digitalizacije i upravljanja informacijama u visokoškolskim knjižnicama kako bi se osigurao što kvalitetniji i brži dotok informacija njihovim korisnicima, prvenstveno studentima i znanstveno-nastavnom osoblju.

4.3. HIPOTEZE

Usporedno s navedenim ciljem, temeljno polazište ovog diplomskog rada je potvrditi ili opovrgnuti navedene hipoteze:

H1 - Usluge na mrežnim stranicama visokoškolskih knjižnica imaju utjecaj na proces upravljanja informacijama

H2 - Digitalizacija sustava visokoškolskih knjižnica utječe na bržu dostupnost informacija između korisnika i zaposlenika i

H3 - Informacijska pismenost korisnika visokoškolskih knjižnica doprinosi učinkovitom upravljanju informacijama.

4.4. UZORAK ISTRAŽIVANJA

Istraživanje je obuhvatilo prigodan uzorak od dvadeset visokoškolskih knjižnica s područja Republike Hrvatske. Analizirane su njihove mrežne stranice te usluge i aktivnosti koje se nude na njima. Petrić (2013) navodi da mrežne stranice knjižnica trebaju biti usklađene s osnovnim funkcijama knjižnica. Osnovne ili tradicionalne funkcije knjižnica su dostava informacija, dostupnost knjižne i neknjižne građe, što većina knjižnica i ima, te implementacija vlastitih kataloga na mrežne stranice i mogućnost rezerviranja građe. Ovim će se diplomskim radom, pregledom i analizom mrežnih stranica pokušati odgovoriti na istraživačka pitanja i potvrditi postavljene hipoteze.

Prigodni uzorak ovog istraživanja čine sljedeće mrežne stranice navedenih knjižnica:

- Centralna agronomska knjižnica (knjižnica Agronomskog fakulteta)
- Knjižnice Ekonomskog fakulteta u Osijeku
- Knjižnica Fakulteta hrvatskih studija
- Knjižnica Fakulteta organizacije i informatike
- Knjižnica fakulteta strojarstva i brodogradnje
- Knjižnica Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu
- Knjižnica Grafičkog fakulteta
- Knjižnica Katoličkoga bogoslovnog fakulteta
- Knjižnica Pravnog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu
- Knjižnica Prehrambeno-tehnološkog fakulteta Osijek
- Knjižnica Veterinarskog fakulteta
- Knjižnično-dokumentacijski centar Ekonomskog fakulteta (knjižnica Ekonomskog fakulteta)
- Središnja knjižnica Fakulteta elektrotehnike i računarstva
- Središnja matematička knjižnica (Prirodoslovno-matematički fakultet u Zagrebu)
- Središnja medicinska knjižnica (knjižnica Medicinskog fakulteta)
- Sveučilišna knjižnica Pula
- Sveučilišna knjižnica Rijeka
- Sveučilišna knjižnica Sjever
- Sveučilišna knjižnica Sveučilišta u Zadru
- Sveučilišna knjižnica u Splitu

U provedbi istraživanja, na prigodnom uzorku, obuhvaćene su visokoškolske knjižnice iz pojedinih županija Republike Hrvatske.

4.5. METODE ISTRAŽIVANJA

U svrhu istraživanja, na prigodnom uzorku, podaci u ovom radu obrađeni su kvalitativno kroz metodu analize sadržaja i pregledom dvadeset mrežnih stranica visokoškolskih knjižnica u Republici Hrvatskoj. Prema Crnković i dr. (2009) prigodni uzorak pripada metodi namjernih (prosudbenih) uzoraka, a biraju se tehnikom u kojoj su jedinice uzorka izabrane na osnovi osobne prosudbe ili pogodnosti. Prigodni uzorak bira se isključivo na osnovi dostupnosti jedinica, a prednost prigodnog uzorka je u brzom, lakom i jeftinom prikupljanju podataka. Uzorak izabran prigodno može biti "prilično reprezentativan" u smislu da nije svjesno pristran, ali on nije pogodan za računanje pogreške u uzorku. U ovome radu koristila se metoda analize. Metodu analize sadržaja možemo tumačiti i kao metodu promatranja, jer promatramo određeni medij i primjenjujući kriterije bilježimo ciljane podatke. Postoje brojne definicije o analizi sadržaja, jednu od njih i navodi autorica Neuendorf (2017) koja govori da je analiza sadržaja dubinska i kompleksna analiza koja se koristi kvantitativnim i kvalitativnim metodama koristeći znanstvenu metodu i nije ograničena na vrste varijabli koji bi mogli biti izmjereni ili kontekst u kojem su poruke kreirane ili prezentirane. U radu se koristila i metoda sinteze kojom se došlo do novih zaključaka. Sinteza je obrnut postupak od analize. Sinteza je postupak u kojem se jednostavnije misaone tvorevine ili pojedinačni dijelovi spajanjem povezuju u složenije misaone tvorevine, odnosno u cjelinu. To je postupak objedinjavanja. Sinteza sadrži postupke „u kojima djelatnost subjekta postupno teče od jednostavnog, apstraktnog, kroz spajanje i povezivanje ka konstruiranju ili rekonstruiranju cjelovitog objekta, pojave ili događaja“ (Žugaj i dr., 2006, str. 56). Potom se koristila i metoda dokazivanja kojom se ovim istraživanjem pokušala dokazati istinitost navedenih hipotezi. Prema Zeleniki (1990) svrha je ove metode utvrditi točnost neke spoznaje. To je misaono-sadržajni postupak kojim se utvrđuje istinitost pojedinih spoznaja, stavova ili teorija. Postupak dokazivanja je neosporno jedan od najsloženijih postupaka. U najsloženijim slučajevima u postupku dokazivanja sudjeluju sve znanstvene metode, svi misaoni oblici i sve misaone radnje.

Sociodemografska obilježja analiziranih visokoškolskih knjižnica dobivena su statističkom metodom, odnosno analizom sekundarnih statističkim podacima i pokazateljima uspješnosti za sveučilišne, visokoškolske i znanstvene knjižnice za 2020. godinu objavljenih na mrežnoj stranici Portala matične djelatnosti knjižnica u Republici Hrvatskoj (podaci preuzeti 10.5.2022.).

Podaci koji su prikupljeni pregledom mrežnih stranica pojedinih knjižnica, odnosno sadržajna analiza, omogućili su realizaciju rezultata iz sljedećih kategorija: knjižničarske usluge, informacijska služba, online kataloga, elektroničke građe i informacijskog opismenjavanja. Sve mrežne stranice visokoškolskih knjižnica pregledane su istog dana kako bi se omogućila objektivnost pregleda i analize. Putem teorijskog djela i prema rezultatima istraživanja nastoji se odgovoriti na sva postavljena istraživačka pitanja i potvrditi hipoteze primjenjujući metodologiju istraživanja.

4.6. REZULTATI ISTRAŽIVANJA

U ovome djelu rada prikazani su rezultati provedenog istraživanja. U prvom djelu obuhvaćena su sociodemografska obilježja analiziranih visokoškolskih knjižnica, a u drugom djelu rada obuhvaćena je analiza mrežnih stranica visokoškolskih knjižnica metodom analize sadržaja po pojedinim kategorijama koja je usmjerena na postavljene hipoteze i povezana tablicama i grafikonima.

4.6.1. Sociodemografska obilježja

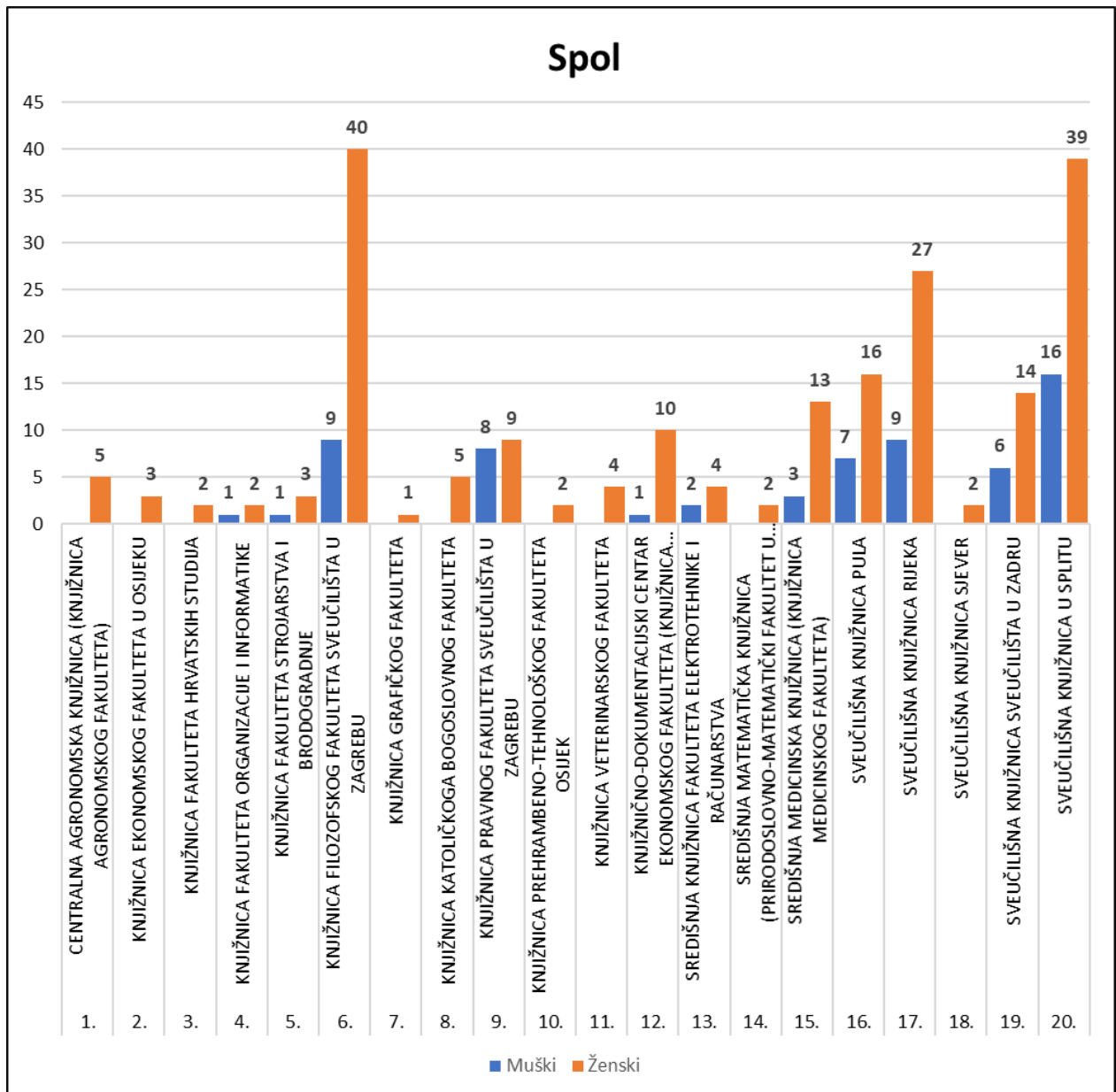
Iz Tablice 2. razvidne su visokoškolske knjižnice sa područja Republike Hrvatske koje su bile predmet istraživanja. Ujedno su u tablici prikazana i sociodemografska obilježja koja se odnose na vrijeme osnutka knjižnice koje je važno za praćenje daljnjeg rada i razvoja visokoškolskih knjižnica obuhvaćenih ovim diplomskim radom te pojedine županije u kojima se analizirane knjižnice nalaze.

	NAZIV KNJIŽNICE	ŽUPANIJA	GODINA OSNIVANJA
1.	CENTRALNA AGRONOMSKA KNJIŽNICA (KNJIŽNICA AGRONOMSKOG FAKULTETA)	Grad Zagreb	1947
2.	KNJIŽNICA EKONOMSKOG FAKULTETA U OSIJEKU	Osječko-baranjska	1961
3.	KNJIŽNICA FAKULTETA HRVATSKIH STUDIJA	Grad Zagreb	1992
4.	KNJIŽNICA FAKULTETA ORGANIZACIJE I INFORMATIKE	Varaždinska	1962
5.	KNJIŽNICA FAKULTETA STROJARSTVA I BRODOGRADNJE	Grad Zagreb	1956
6.	KNJIŽNICA FILOZOFSKOG FAKULTETA SVEUČILIŠTA U ZAGREBU	Grad Zagreb	2009
7.	KNJIŽNICA GRAFIČKOG FAKULTETA	Grad Zagreb	1959
8.	KNJIŽNICA KATOLIČKOGA BOGOSLOVNOG FAKULTETA	Grad Zagreb	1874
9.	KNJIŽNICA PRAVNOG FAKULTETA SVEUČILIŠTA U ZAGREBU	Grad Zagreb	1906
10.	KNJIŽNICA PREHRAMBENO-TEHNOLOŠKOG FAKULTETA OSIJEK	Osječko-baranjska	1976
11.	KNJIŽNICA VETERINARSKOG FAKULTETA	Grad Zagreb	1921
12.	KNJIŽNIČNO-DOKUMENTACIJSKI CENTAR EKONOMSKOG FAKULTETA (KNJIŽNICA EKONOMSKOG FAKULTETA)	Grad Zagreb	1920
13.	SREDIŠNJA KNJIŽNICA FAKULTETA ELEKTROTEHNIKE I RAČUNARSTVA	Grad Zagreb	1961
14.	SREDIŠNJA MATEMATIČKA KNJIŽNICA (PRIRODOSLOVNO-MATEMATIČKI FAKULTET U ZAGREBU)	Grad Zagreb	1949
15.	SREDIŠNJA MEDICINSKA KNJIŽNICA (KNJIŽNICA MEDICINSKOG FAKULTETA)	Grad Zagreb	1947
16.	SVEUČILIŠNA KNJIŽNICA PULA	Istarska	1949
17.	SVEUČILIŠNA KNJIŽNICA RIJEKA	Primorsko-goranska	1948
18.	SVEUČILIŠNA KNJIŽNICA SJEVER	Koprivničko-križevačka	2014
19.	SVEUČILIŠNA KNJIŽNICA SVEUČILIŠTA U ZADRU	Zadarska	1956
20.	SVEUČILIŠNA KNJIŽNICA U SPLITU	Splitsko-dalmatinska	1903

Tablica 2. Visokoškolske knjižnice prema županijama i godinama osnivanja, Izvor: Autor, 2022.

Najstarija analizirana visokoškolska knjižnica je Knjižnica katoličkoga bogoslovnog fakulteta koja je osnovana 1874. godine, a posjeduje preko 50 000 svezaka dok je među najmlađima Sveučilišna knjižnica Sjever koja djeluje u sveučilišnim centrima u Koprivnici i Varaždinu osnovana je 2014. godine te sadrži prije svega ispitnu literaturu za studente, a zatim i općenito knjižnu i neknjižnu građu iz područja iz kojih se izvode studiji na sveučilištu.

Na Grafikonu 1. prikazan je rodni raspored knjižničarskog osoblja po obrađenim knjižnicama. Već dugi niz godina knjižničarska struka je percipirana kao izrazito žensko zanimanje. Bez obzira što se trendovi mijenjaju još uvijek prednjače žene po brojnosti kao zaposlenice knjižnica što je vidljivo iz rasporeda podataka u ovom grafikonu.

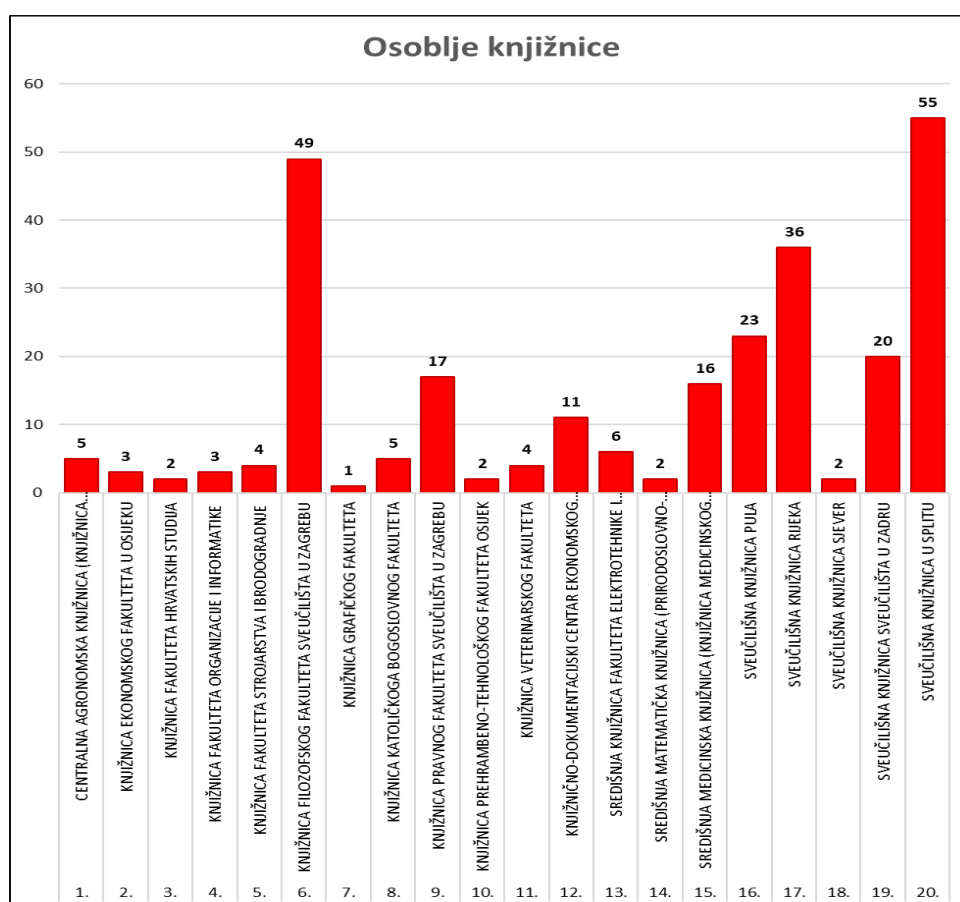
Grafikon 1. Zaposleno knjižnično osoblje prema spolu, Izvor: Autor, 2022.

Grafikon 2. prikazuje broj zaposlenih u obrađenom uzorku. Najveći broj zaposlenog stručnog osoblja zaposleno je u Sveučilišnoj knjižnici Split, nakon toga slijedi Filozofski fakultet u

Zagrebu. Knjižnica Filozofskog fakulteta u Zagrebu najveća je visokoškolska knjižnica u Republici Hrvatskoj pa ovaj podatak ne iznenađuje.

Ono što je vidljivo iz Grafikona 2., a što se često naglašava u stručnoj knjižničarskoj literaturi je mali broj zaposlenih u visokoškolskim knjižnicama. Veliki broj zaposlenih imaju sveučilišne knjižnice, koje obuhvaćaju druge sastavnice te samim tim i veliki broj zaposlenih potvrđuje da pojedini fakulteti imaju možda jednog ili dva zaposlena.

Potkapacitiranost je nešto što je već dugi niz godina problem svih vrsta knjižnica uz neadekvatan prostor, nedovoljna sredstva za nabavu građe, a broj zaposlenih je nešto što knjižničarska zajednica često naglašava kao ključnu problematiku što je vidljivo iz prikaza.

Grafikon 2. Ukupan broj osoblja knjižnice, Izvor: Autor, 2022.

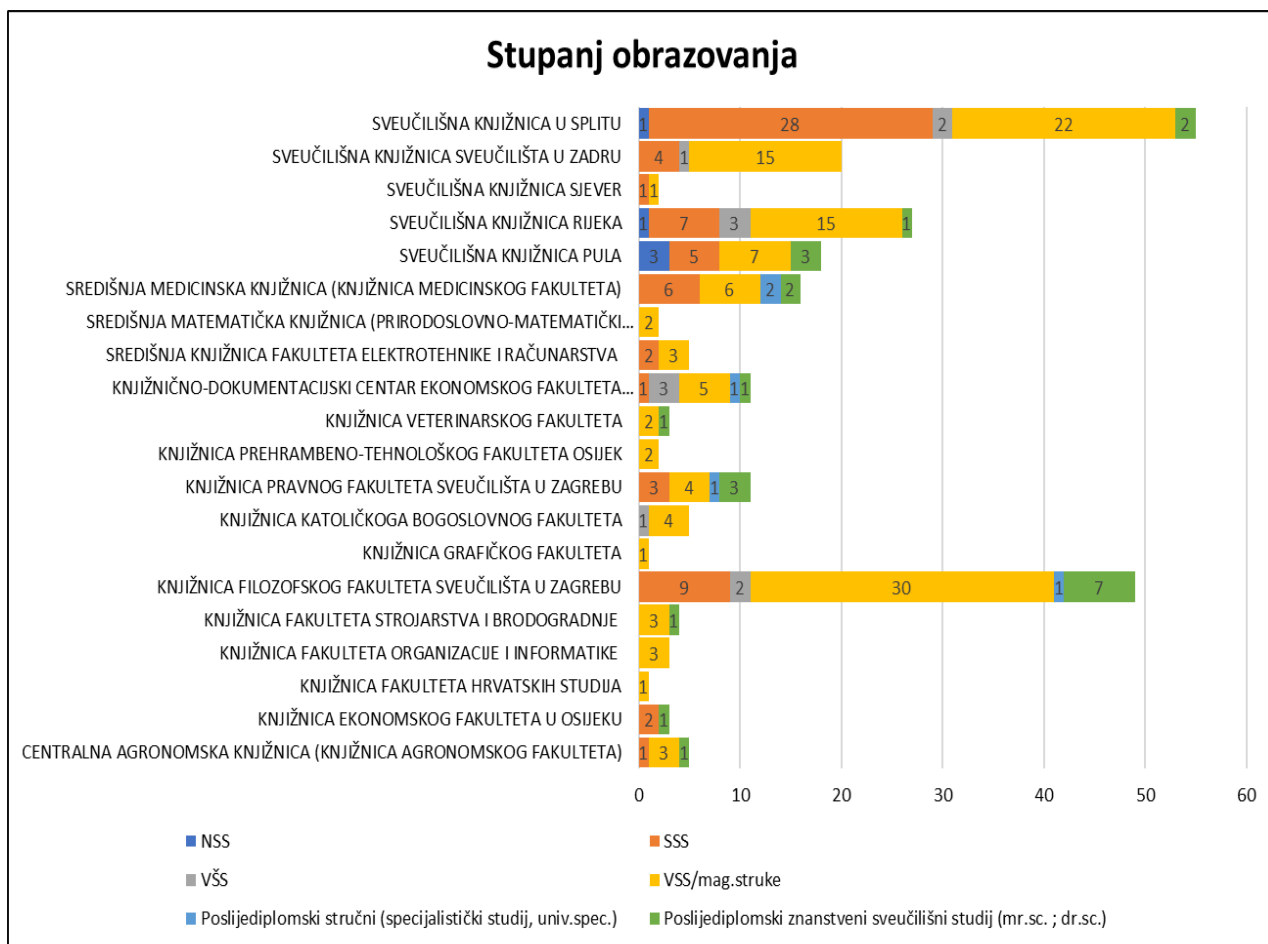
Grafikon 3. prikazuje obrazovanje knjižničarskog osoblja i tu je situacija puno bolja. Najveći broj zaposlenih je VSS što znači da imaju završen knjižničarski studij. Ovaj trend vidljiv je u zadnjih 15 godina kada se otvara mogućnost završavanja dodiplomskih studija knjižničarstva koji omogućuju stjecanje knjižničarskih kompetencija. Kako navodi Barbarić (2009), a prema

rezultatima *I. radionice o kompetencijama i ishodima učenja u programima izobrazbe knjižničara*, održanoj u sklopu projekta CUK/Cjeloživotno učenje knjižničara/, 6. travnja 2009. u Nacionalnoj i sveučilišnoj knjižnici u Zagrebu, bilo je riječi i o kompetencijskom profilu.

Rezultati su svrstani u dvije kategorije kompetencija :

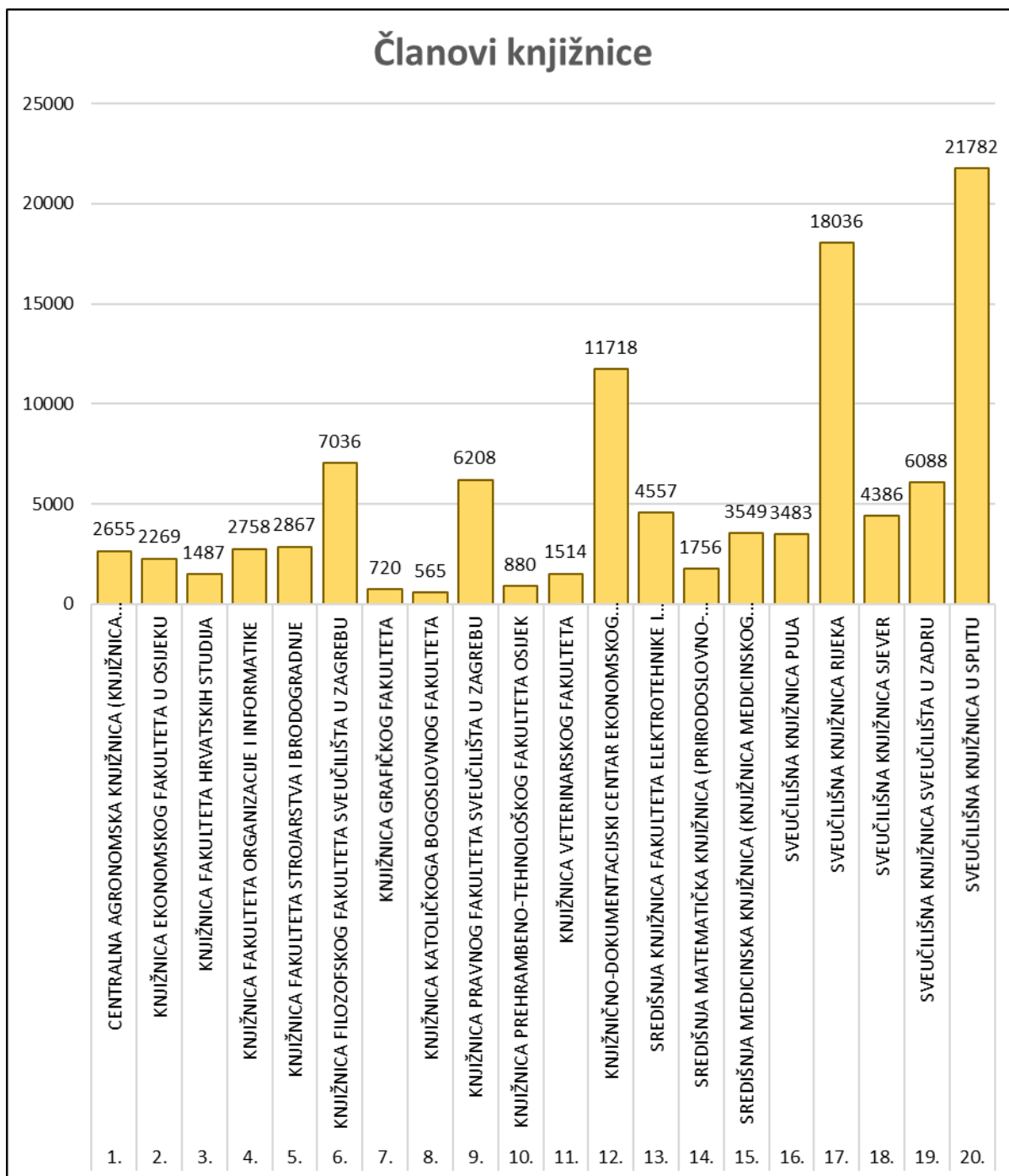
- generičke ili opće kompetencije - opća, osobna i jezična kultura; komunikacijska znanja i vještine; informatička i informacijska pismenost; sposobnost prenošenja znanja i vještina; spremnost na kontinuirano učenje; etičnost u postupanju s građom i ljudima.
- područno-specifične (stručne) kompetencije - informacijska pismenost; profesionalna etika; izgradnja zbirke – kvalitetan odabir građe u skladu s ciljevima i potrebama korisnika; vrijednosna procjena građe; kvalitetna pohrana; poznavanje standarda i propisa;
upravljanje građom; organizacija informacija o građi; identifikacija i selekcija građe; organizacija znanja (sadržajna); praćenje, poznavanje, primjena standarda; poznavanje i primjena metoda istraživanja.

Pravilnik o napredovanju u knjižničarskoj struci jasno naglašava da su za obavljanje knjižničarskog posla potrebne knjižničarske kompetencije tj. završen dodiplomski knjižničarski studij. Upravo tu mogućnost omogućava Filozofski fakultet u Zagrebu, Zadru i Osijeku. Zadar prednjači jer nudi mogućnost stjecanja knjižničarskih kompetencija u vrijednosti 30 ETCS što omogućava stjecanje VŠS. U knjižničarskoj struci naglasak je na pojedincima koji imaju knjižničarske kompetencije i položeni stručni ispit što ustvari omogućava da svi pojedinci koji rade u sustavu, a nemaju struku ili kompetencije steknu iste u određenom zakonskom roku. Ono što je karakteristično za visokoškolske knjižnice, a vidljivo je iz grafikona, je prisutnost poslijediplomskih znanstvenih studija što nam potvrđuje da se radi o okruženju koji od svojih zaposlenika očekuje daljnje školovanje i educiranje u znanstvenom smislu, ovaj podatak ne iznenađuje s obzirom da se radi o specifičnoj vrsti knjižnice.

Grafikon 3. Osoblje knjižnice prema završenom stupnju obrazovanja, Izvor: Autor, 2022.

Grafikon 4. prikazuje broj korisnika knjižnice. Najveći broj korisnika ima Sveučilišna knjižnica u Splitu. Valja napomenuti da struktura korisnika visokoškolske knjižnice ima svoju dinamiku. Najveći broj korisnika čini studentska populacija. Većina knjižnica za svoje korisnike ne naplaćuje članarine, te je stoga upravo broj korisnika u korelaciji s ukupnim brojem upisanih studenata s minimalnim odstupanjima, druga skupina po zastupljenosti su znanstveno-nastavno osoblje te je najmanje ostalih, vanjskih članova. Brojčana raspodjela korisnika tj. članova knjižnice u obrađenom uzorku u korelaciji je s brojem studenta na toj ustanovi.

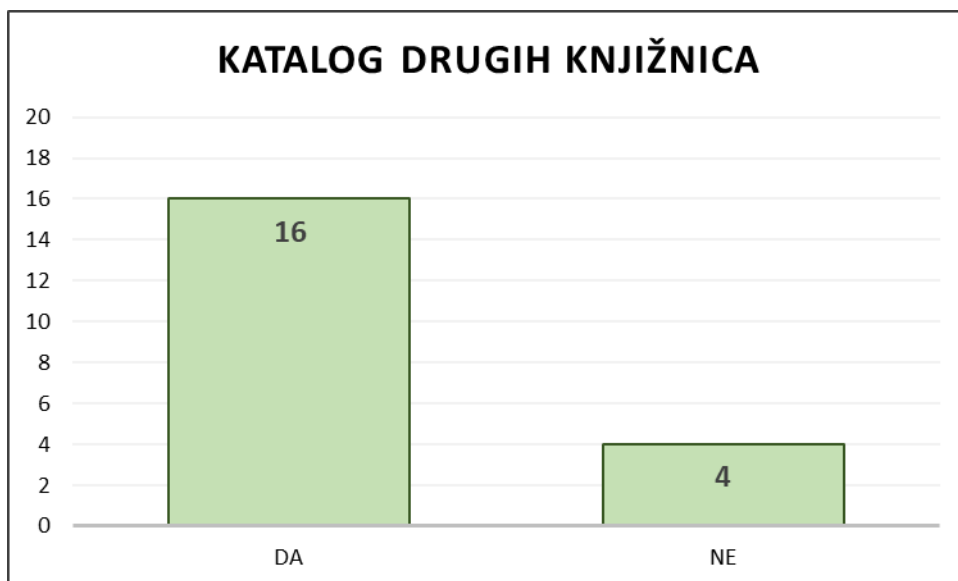
Grafikon 4. Aktivan broj članova knjižnice, Izvor: Autor, 2022.

4.6.2. Analiza sadržaja

Online katalogi su prva stepenica prema digitalizaciji knjižnice, to je prva usluga koju su knjižnice u Republici Hrvatskoj ponudile na mreži. Tradicionalne kataložne ormariće zamijenili su software-i koji omogućavaju dostupnost kataloga na mreži. Katalogi na mreži nude mogućnost rezervacije knjiga, stvaranje liste želja, pregledavanja biltena prinova i tematsko pretraživanje. Programi koje koriste visokoškolske knjižnice različiti su i sukladno tome nude različite mogućnosti.

	NAZIV KNJIŽNICE	VLASTITI KATALOG	KATALOG DRUGIH KNJIŽNICA
1.	CENTRALNA AGRONOMSKA KNJIŽNICA (KNJIŽNICA AGRONOMSKOG FAKULTETA)	DA	DA
2.	KNJIŽNICA EKONOMSKOG FAKULTETA U OSIJEKU	DA	DA
3.	KNJIŽNICA FAKULTETA HRVATSKIH STUDIJA	DA	DA
4.	KNJIŽNICA FAKULTETA ORGANIZACIJE I INFORMATIKE	DA	DA
5.	KNJIŽNICA FAKULTETA STROJARSTVA I BRODOGRADNJE	DA	DA
6.	KNJIŽNICA FILOZOFSKOG FAKULTETA SVEUČILIŠTA U ZAGREBU	DA	DA
7.	KNJIŽNICA GRAFIČKOG FAKULTETA	DA	DA
8.	KNJIŽNICA KATOLIČKOGA BOGOSLOVNOG FAKULTETA	DA	NE
9.	KNJIŽNICA PRAVNOG FAKULTETA SVEUČILIŠTA U ZAGREBU	DA	NE
10.	KNJIŽNICA PREHRAMBENO-TEHNOLOŠKOG FAKULTETA OSIJEK	DA	NE
11.	KNJIŽNICA VETERINARSKOG FAKULTETA	DA	DA
12.	KNJIŽNIČNO-DOKUMENTACIJSKI CENTAR EKONOMSKOG FAKULTETA (KNJIŽNICA EKONOMSKOG FAKULTETA)	DA	DA
13.	SREDIŠNJA KNJIŽNICA FAKULTETA ELEKTROTEHNIKE I RAČUNARSTVA	DA	DA
14.	SREDIŠNJA MATEMATIČKA KNJIŽNICA (PRIRODOSLOVNO-MATEMATIČKI FAKULTET U ZAGREBU)	DA	DA
15.	SREDIŠNJA MEDICINSKA KNJIŽNICA (KNJIŽNICA MEDICINSKOG FAKULTETA)	DA	DA
16.	SVEUČILIŠNA KNJIŽNICA PULA	DA	DA
17.	SVEUČILIŠNA KNJIŽNICA RIJEKA	DA	DA
18.	SVEUČILIŠNA KNJIŽNICA SJEVER	DA	DA
19.	SVEUČILIŠNA KNJIŽNICA SVEUČILIŠTA U ZADRU	DA	DA
20.	SVEUČILIŠNA KNJIŽNICA U SPLITU	DA	NE

Tablica 3. Online katalogi, Izvor: Autor, 2022.

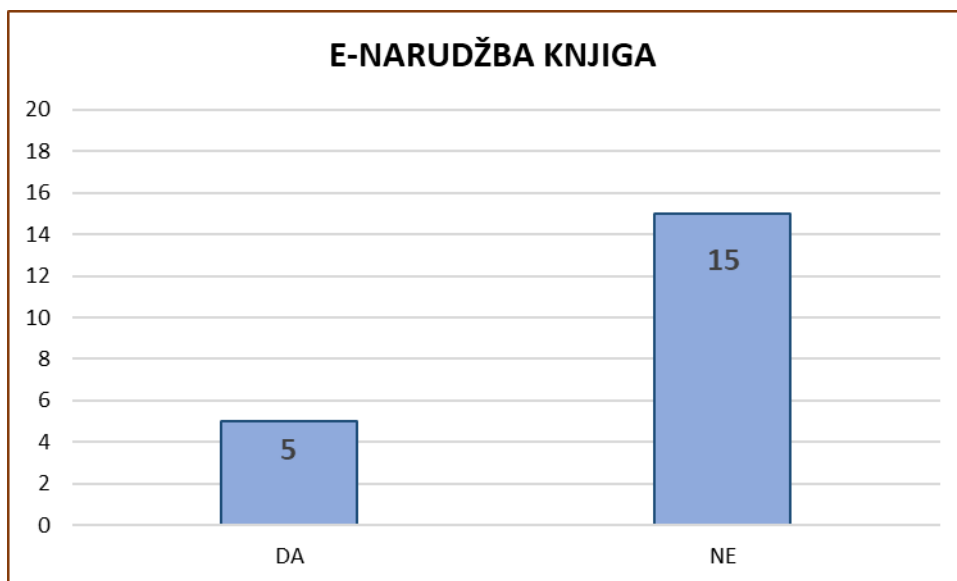
Grafikon 5. Online katalogi drugih knjižnica, Izvor: Autor, 2022.

Online vlastite kataloge imaju sve istraživanjem obuhvaćene knjižnice, dok skupne kataloge i kataloge drugih knjižnica nudi 80% knjižnica, njih 16, dok 20% knjižnica odnosno njih 4 još uvijek nema tu online uslugu. Stavljanjem kataloga na mrežne stranice visokoškolske knjižnice su napravile mogućnost pružanja još jedne nove usluge, odnosno jedan segment rada, koji olakšava komunikaciju sa internim korisnicima, prvenstveno upisanim studentima pa znanstveno- nastavnim osobljem te svim zaposlenicima pojedinog visokog učilišta i eksternim korisnicima koji usluge koriste posredstvom svojim matičnih knjižnica. Ciljana skupina su studenti, a sam cilj ove usluge je zadovoljstvo korisnika koji ovakav vid usluge bolje percipiraju ako se nalazi na mreži.

Tradicionalne knjižničarske usluge baziraju se prvenstveno na zbirka. Sukladno ovome, istražene knjižnice na svojim mrežnim stranicama imaju detaljno razrađene uvjete posudbe i mogućnost e-narudžbe knjiga čime su se u potpunosti okrenule trendu suvremenih visokoškolskih knjižnica. Segment međuknjižnične posudbe jedan je od najrazvijenijih dijelova usluga koje knjižnice nude, sve knjižnice nude na svojim mrežnim mjestima detaljne upute i e-obrasce za mogućnost međuknjižnične posudbe. Međuknjižničnom posudbom naručuju se knjige, fotokopije, poglavlja knjiga, članaka i ostale knjižnične građe koju druga knjižnica posuđuje, a prednost su brzina, pristup i niski troškovi. Također, prema autorima Golubović i Lasić-Lazić (2011) svrha je međuknjižnične posudbe knjiga i nabave članaka iz časopisa omogućiti korisnicima svih profila dostup do tuzemnih i inozemnih informacijskih izvora sa što manje posrednika, na što jednostavniji način i uz što manju cijenu. Za ostvarivanje djelotvorne međuknjižnične posudbe moraju biti zadovoljeni neki osnovni preduvjeti: postavljen knjižnični sustav unutar kojeg su jasno određeni načini suradnje, raspoložive nacionalne bibliografije i skupni katalozi; politika i praksa međuknjižnične posudbe mora se temeljiti na metodama koje omogućuju pristup publikacijama, brzinu zadovoljavanja zahtjeva i niske troškove. Osnovna zadaća tako organiziranog sustava u cjelini je zajedničko korištenje izvora, odnosno učinkovito i kvalitetno korištenje svih fondova hrvatskih knjižnica.

	NAZIV KNJIŽNICE	MEĐUKNJIŽNIČNA POSUDBA	E-NARUDŽBA KNJIGA
1.	CENTRALNA AGRONOMSKA KNJIŽNICA (KNJIŽNICA AGRONOMSKOG FAKULTETA)	DA	NE
2.	KNJIŽNICA EKONOMSKOG FAKULTETA U OSIJEKU	DA	NE
3.	KNJIŽNICA FAKULTETA HRVATSKIH STUDIJA	DA	NE
4.	KNJIŽNICA FAKULTETA ORGANIZACIJE I INFORMATIKE	DA	DA
5.	KNJIŽNICA FAKULTETA STROJARSTVA I BRODOGRADNJE	DA	NE
6.	KNJIŽNICA FILOZOFSKOG FAKULTETA SVEUČILIŠTA U ZAGREBU	DA	NE
7.	KNJIŽNICA GRAFIČKOG FAKULTETA	DA	NE
8.	KNJIŽNICA KATOLIČKOGA BOGOSLOVNOG FAKULTETA	DA	DA
9.	KNJIŽNICA PRAVNOG FAKULTETA SVEUČILIŠTA U ZAGREBU	DA	NE
10.	KNJIŽNICA PREHRAMBENO-TEHNOLOŠKOG FAKULTETA OSIJEK	DA	NE
11.	KNJIŽNICA VETERINARSKOG FAKULTETA	DA	NE
12.	KNJIŽNIČNO-DOKUMENTACIJSKI CENTAR EKONOMSKOG FAKULTETA (KNJIŽNICA EKONOMSKOG FAKULTETA)	DA	DA
13.	SREDIŠNJA KNJIŽNICA FAKULTETA ELEKTROTEHNIKE I RAČUNARSTVA	DA	NE
14.	SREDIŠNJA MATEMATIČKA KNJIŽNICA (PRIRODOSLOVNO-MATEMATIČKI FAKULTET U ZAGREBU)	DA	NE
15.	SREDIŠNJA MEDICINSKA KNJIŽNICA (KNJIŽNICA MEDICINSKOG FAKULTETA)	DA	NE
16.	SVEUČILIŠNA KNJIŽNICA PULA	DA	NE
17.	SVEUČILIŠNA KNJIŽNICA RIJEKA	DA	DA
18.	SVEUČILIŠNA KNJIŽNICA SJEVER	DA	NE
19.	SVEUČILIŠNA KNJIŽNICA SVEUČILIŠTA U ZADRU	DA	NE
20.	SVEUČILIŠNA KNJIŽNICA U SPLITU	DA	DA

Tablica 4. Knjižničarske usluge, Izvor: Autor, 2022.

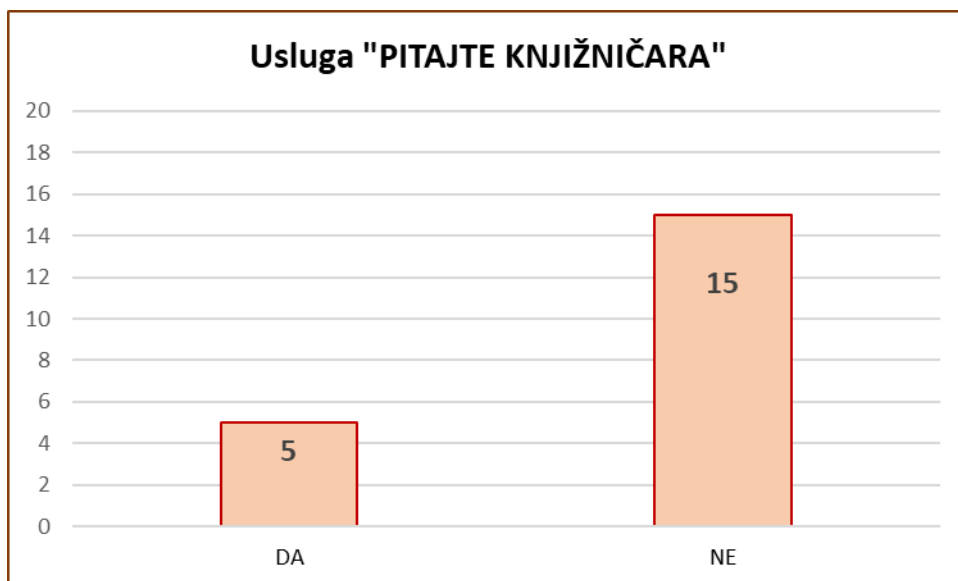
Grafikon 6. Usluga e-narudžbe knjiga, Izvor: Autor, 2022.

Prema provedenoj analizi sve knjižnice imaju formiranu uslugu međuknjižnične posudbe, što je od velike važnosti jer skraćuje put prijenosa informacije od knjižnice do korisnika na jednostavan način i uz manje cijene. S druge strane, na svojim mrežnim stranicama, uslugu e-narudžbe knjiga ima samo 5 visokoškolskih knjižnica, odnosno njih 25% od ukupnog uzorka, što predstavlja svojevrsan nedostatak, jer ako bi knjižnice imale tu uslugu korisnici bi mogli na lakši način i iz svojeg doma naručivati, odnosno posuđivati određenu stručnu literaturu, a 75% analiziranih knjižnica još uvijek ne raspolaže ovom uslugom.

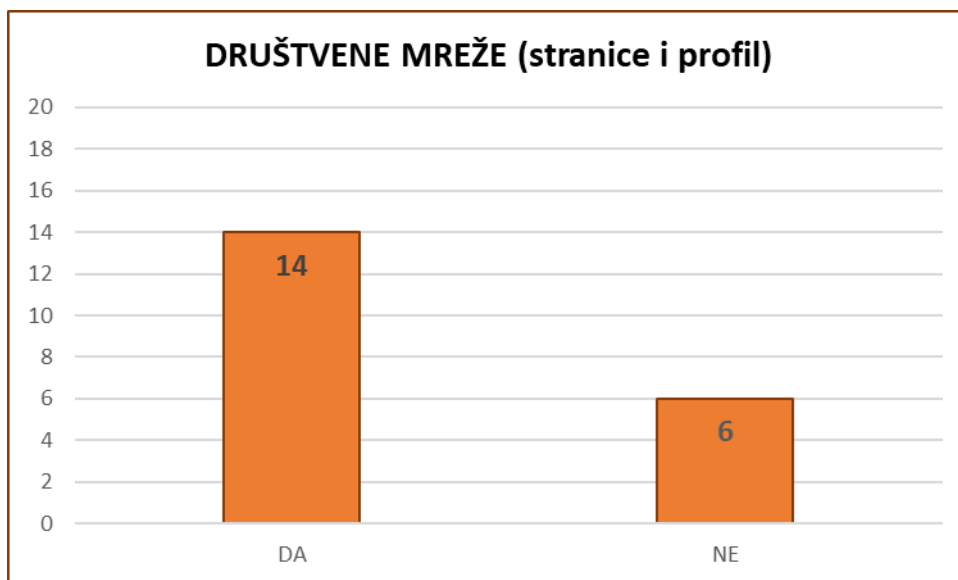
Informacijska služba u knjižnicama 21. stoljeća stvara most između korisnika i knjižnice, taj most nalazi se na mreži. Prema Heceg Mićanović i Stropnik (2013) komunikacija se odvija u virtualnom prostoru, a dimenzija prostora i vremena prestaju postojati. Stvara se novi koncept digitalnih knjižnica koje se nerijetko običavaju nazivati upravo ovom sintagmom *“a library without walls”* - „knjižnica bez zidova“. Većina knjižnica nudi online referentne zbirke, na taj način čine svoje zbirke dostupnije svojim korisnicima U Tablici 5. razvidno je da usluga „Pitajte knjižničara“ nije u potpunosti zaživjela na mrežnim stranicama analiziranih knjižnica. Samo 5 knjižnica, odnosno njih 25% ima poveznicu na ovu uslugu. Istovremeno društveni mediji postaju sve popularniji među knjižničarima, a većina ih smatra važnim komunikacijskim alatom. Većina analiziranih knjižnica, njih 70% ima svoje profile na društvenim mrežama. Međutim s obzirom na broj pratitelja, vrstu objava te broj reakcija na objave vidljivo je da su visokoškolske knjižnice na samom početku razvijanja svojih usluga na društvenim mrežama.

	NAZIV KNJIŽNICE	USLUGA "PITAJTE KNJIŽNIČARA"	DRUŠTVENE MREŽE (stranice i profil)
1.	CENTRALNA AGRONOMSKA KNJIŽNICA (KNJIŽNICA AGRONOMSKOG FAKULTETA)	NE	NE
2.	KNJIŽNICA EKONOMSKOG FAKULTETA U OSIJEKU	DA	DA
3.	KNJIŽNICA FAKULTETA HRVATSKIH STUDIJA	DA	DA
4.	KNJIŽNICA FAKULTETA ORGANIZACIJE I INFORMATIKE	NE	DA
5.	KNJIŽNICA FAKULTETA STROJARSTVA I BRODOGRADNJE	NE	DA
6.	KNJIŽNICA FILOZOFSKOG FAKULTETA SVEUČILIŠTA U ZAGREBU	DA	DA
7.	KNJIŽNICA GRAFIČKOG FAKULTETA	NE	NE
8.	KNJIŽNICA KATOLIČKOGA BOGOSLOVNOG FAKULTETA	NE	NE
9.	KNJIŽNICA PRAVNOG FAKULTETA SVEUČILIŠTA U ZAGREBU	NE	NE
10.	KNJIŽNICA PREHRAMBENO-TEHNOLOŠKOG FAKULTETA OSIJEK	NE	DA
11.	KNJIŽNICA VETERINARSKOG FAKULTETA	NE	DA
12.	KNJIŽNIČNO-DOKUMENTACIJSKI CENTAR EKONOMSKOG FAKULTETA (KNJIŽNICA EKONOMSKOG FAKULTETA)	DA	DA
13.	SREDIŠNJA KNJIŽNICA FAKULTETA ELEKTROTEHNIKE I RAČUNARSTVA	NE	DA
14.	SREDIŠNJA MATEMATIČKA KNJIŽNICA (PRIRODOSLOVNO-MATEMATIČKI FAKULTET U ZAGREBU)	NE	NE
15.	SREDIŠNJA MEDICINSKA KNJIŽNICA (KNJIŽNICA MEDICINSKOG FAKULTETA)	NE	DA
16.	SVEUČILIŠNA KNJIŽNICA PULA	NE	DA
17.	SVEUČILIŠNA KNJIŽNICA RIJEKA	NE	DA
18.	SVEUČILIŠNA KNJIŽNICA SJEVER	NE	NE
19.	SVEUČILIŠNA KNJIŽNICA SVEUČILIŠTA U ZADRU	NE	DA
20.	SVEUČILIŠNA KNJIŽNICA U SPLITU	DA	DA

Tablica 5. Informacijska služba, Izvor: Autor, 2022.

Grafikon 7. Informacijska usluga „Pitajte knjižničara“, Izvor: Autor, 2022.

Grafikon 8. Prisutnost knjižnica na društvenim mrežama, Izvor: Autor, 2022.

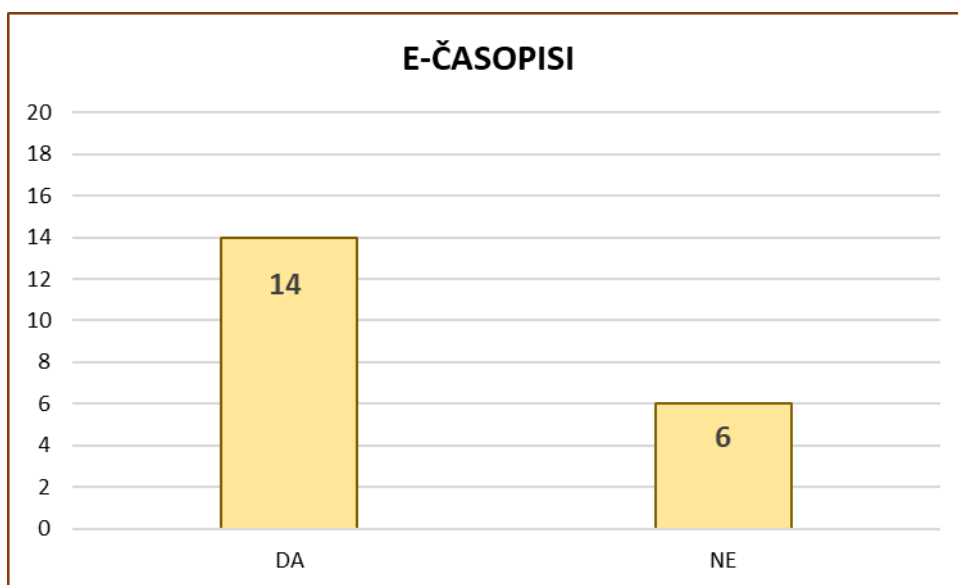
Knjižničari svih vrsta knjižnica prigrlili su korištenje društvenih mreža kako bi komunicirali sa svojim korisnicima, to je u skladu s tradicijom knjižnica koje koriste inovativne i jeftine načine promocije. Nažalost ne koriste sve knjižnice društvene mreže. Visokoškolske knjižnice uglavnom su dostupne na Facebooku i njihove objave uglavnom su formalne prirode i vežu se za obavijesti o radnom vremenu i najavi događanja. Pojedine fakultetske knjižnice prednjače sa svojim stranicama na društvenim mrežama, a tu se posebno ističe knjižnica Filozofskog fakulteta u Zagrebu i Središnja knjižnica Medicinskog fakulteta u Zagrebu. U svijetu

visokoškolske knjižnice stvaraju svoje profile na Instagramu koji postaje sve popularnija platforma, pogotovo za knjižnice koje posjeduju posebne zbirke (Wilkinson, 2018).

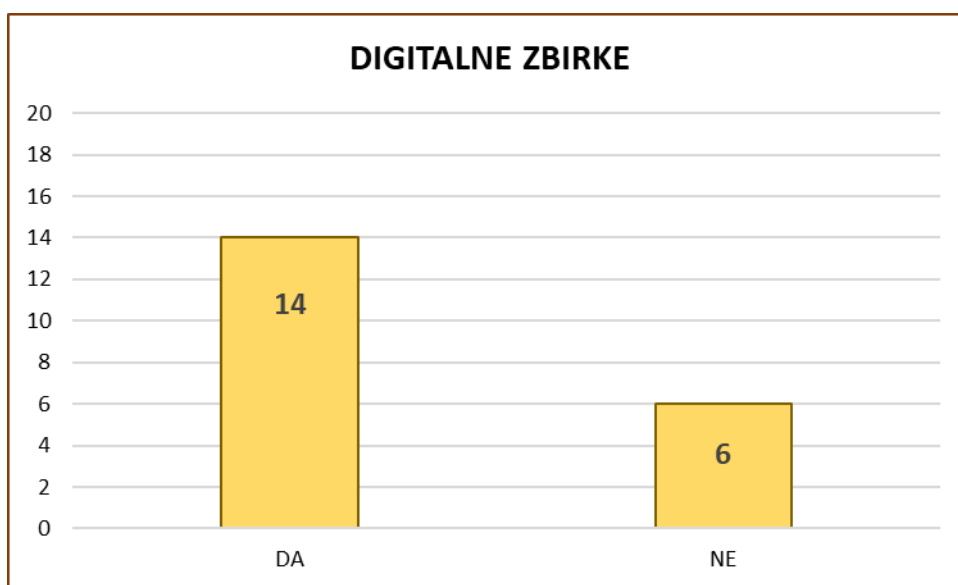
Stvaranje digitalne knjižnice danas je moguće upravo zahvaljujući elektroničkoj građi. Mrežne stranice omogućavaju jednostavan pristup od udaljenih izvora elektroničke građe. Svaka baza podataka je organizirana zbirka informacija. Baze sadrže informacije o radovima objavljenim u časopisima, zbornicima, knjigama i drugim publikacijama, a mogu biti općeg tipa ili za određeno znanstveno područje. Danas knjižnice na svojim mrežnim mjestima nude različite elektroničke izvore. Od e-časopisa, digitalnih zbirki, regionalnih e-izvora te online izložbi. Digitalizacija starih i posebnih zbirki znači trajno čuvanje i veću dostupnost što je za visokoškolske knjižnice koje u svojoj misiji imaju prije svega omogućiti svojem znanstvenom nastavnom kadru dostupnost izvora posebno značajno. Prema Tablici 6. i Grafikonima 9. i 10. vidljivo je da ukupno 14 analiziranih knjižnica, odnosno njih 70%, na svojim stranicama nudi vrlo detaljno i vidljivo dostupne baze podataka različitih stručnih i znanstvenih časopisa, a također 70% analiziranih knjižnica ima na svojim mrežnim stranicama digitalne zbirke. Isto tako knjižnica nudi online upute, ali i edukacije jedan na jedan sa svrhom efikasnije i bolje znanstvene produktivnosti.

	NAZIV KNJIŽNICE	E-ČASOPISI	DIGITALNE ZBIRKE
1.	CENTRALNA AGRONOMSKA KNJIŽNICA (KNJIŽNICA AGRONOMSKOG FAKULTETA)	DA	DA
2.	KNJIŽNICA EKONOMSKOG FAKULTETA U OSIJEKU	NE	DA
3.	KNJIŽNICA FAKULTETA HRVATSKIH STUDIJA	DA	DA
4.	KNJIŽNICA FAKULTETA ORGANIZACIJE I INFORMATIKE	DA	DA
5.	KNJIŽNICA FAKULTETA STROJARSTVA I BRODOGRADNJE	DA	DA
6.	KNJIŽNICA FILOZOFSKOG FAKULTETA SVEUČILIŠTA U ZAGREBU	DA	DA
7.	KNJIŽNICA GRAFIČKOG FAKULTETA	DA	NE
8.	KNJIŽNICA KATOLIČKOGA BOGOSLOVNOG FAKULTETA	DA	DA
9.	KNJIŽNICA PRAVNOG FAKULTETA SVEUČILIŠTA U ZAGREBU	NE	NE
10.	KNJIŽNICA PREHRAMBENO-TEHNOLOŠKOG FAKULTETA OSIJEK	DA	DA
11.	KNJIŽNICA VETERINARSKOG FAKULTETA	NE	NE
12.	KNJIŽNIČNO-DOKUMENTACIJSKI CENTAR EKONOMSKOG FAKULTETA (KNJIŽNICA EKONOMSKOG FAKULTETA)	DA	DA
13.	SREDIŠNJA KNJIŽNICA FAKULTETA ELEKTROTEHNIKE I RAČUNARSTVA	DA	NE
14.	SREDIŠNJA MATEMATIČKA KNJIŽNICA (PRIRODOSLOVNO-MATEMATIČKI FAKULTET U ZAGREBU)	DA	DA
15.	SREDIŠNJA MEDICINSKA KNJIŽNICA (KNJIŽNICA MEDICINSKOG FAKULTETA)	DA	DA
16.	SVEUČILIŠNA KNJIŽNICA PULA	NE	DA
17.	SVEUČILIŠNA KNJIŽNICA RIJEKA	DA	DA
18.	SVEUČILIŠNA KNJIŽNICA SJEVER	DA	DA
19.	SVEUČILIŠNA KNJIŽNICA SVEUČILIŠTA U ZADRU	NE	NE
20.	SVEUČILIŠNA KNJIŽNICA U SPLITU	NE	NE

Tablica 6. Elektronička građa, Izvor: Autor, 2022.

Grafikon 9. Usluga e-časopisi, Izvor: Autor, 2022.

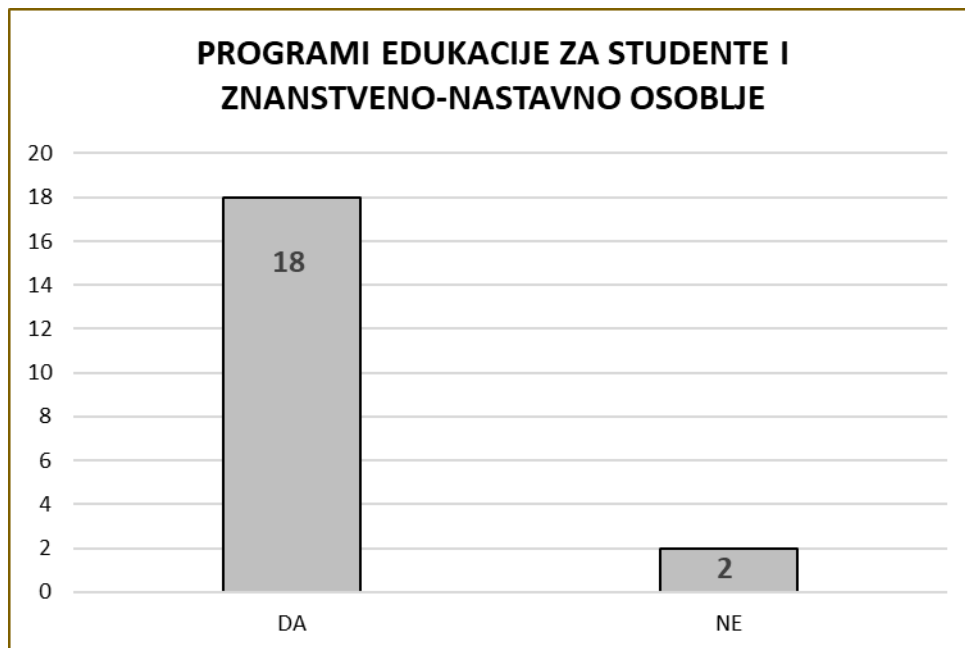

Grafikon 10. Usluga digitalne zbirke, Izvor: Autor, 2022.

Razvojem informatičke tehnologije sve se više susrećemo s pojmom informatičke pismenosti, ali i širim pojmom informacijske pismenosti, koja je osnova za razvoj suvremenoga društva (Nadrljanski, 2006, str.262.). Visokoškolske knjižnice imaju ključnu ulogu u podršci obrazovanju i informacijskoj pismenosti što je razvidno u Tablici 7. One pružaju brojne usluge, aktivnosti, zbirke i resurse za obrazovanje i cjeloživotno učenje. Kako je građa izravno postala dostupna korisnicima putem weba, njezina neorganiziranost i nepoznata kvaliteta informacija koje se u njoj nalaze stvorile su potrebu podučavanja informacijske pismenosti više nego ikad prije. Edukacijske radionice podrazumijevaju aktivnosti koje za korisnike organizira profesionalni knjižničar. Edukacija korisnika definira se kao program obrazovanja koji se uspostavlja posebnim planom predavanja s ciljem podučavanja korisnika o pravilnom korištenju knjižnice i drugih informacijsko-tehničkih usluga te također uključuje obilazak knjižnice uz stručno vodstvo, edukaciju o informacijskoj tehnologiji i online usluge s obrazovnim sadržajima.

	NAZIV KNJIŽNICE	PROGRAMI EDUKACIJE ZA STUDENTE I ZNANSTVENO-NASTAVNO OSOBLJE
1.	CENTRALNA AGRONOMSKA KNJIŽNICA (KNJIŽNICA AGRONOMSKOG FAKULTETA)	DA
2.	KNJIŽNICA EKONOMSKOG FAKULTETA U OSIJEKU	DA
3.	KNJIŽNICA FAKULTETA HRVATSKIH STUDIJA	DA
4.	KNJIŽNICA FAKULTETA ORGANIZACIJE I INFORMATIKE	DA
5.	KNJIŽNICA FAKULTETA STROJARSTVA I BRODOGRADNJE	DA
6.	KNJIŽNICA FILOZOFSKOG FAKULTETA SVEUČILIŠTA U ZAGREBU	DA
7.	KNJIŽNICA GRAFIČKOG FAKULTETA	DA
8.	KNJIŽNICA KATOLIČKOGA BOGOSLOVNOG FAKULTETA	DA
9.	KNJIŽNICA PRAVNOG FAKULTETA SVEUČILIŠTA U ZAGREBU	DA
10.	KNJIŽNICA PREHRAMBENO-TEHNOLOŠKOG FAKULTETA OSIJEK	DA
11.	KNJIŽNICA VETERINARSKOG FAKULTETA	NE
12.	KNJIŽNIČNO-DOKUMENTACIJSKI CENTAR EKONOMSKOG FAKULTETA (KNJIŽNICA EKONOMSKOG FAKULTETA)	DA
13.	SREDIŠNJA KNJIŽNICA FAKULTETA ELEKTROTEHNIKE I RAČUNARSTVA	DA
14.	SREDIŠNJA MATEMATIČKA KNJIŽNICA (PRIRODOSLOVNO-MATEMATIČKI FAKULTET U ZAGREBU)	NE
15.	SREDIŠNJA MEDICINSKA KNJIŽNICA (KNJIŽNICA MEDICINSKOG FAKULTETA)	DA
16.	SVEUČILIŠNA KNJIŽNICA PULA	DA
17.	SVEUČILIŠNA KNJIŽNICA RIJEKA	DA
18.	SVEUČILIŠNA KNJIŽNICA SJEVER	DA
19.	SVEUČILIŠNA KNJIŽNICA SVEUČILIŠTA U ZADRU	DA
20.	SVEUČILIŠNA KNJIŽNICA U SPLITU	DA

Tablica 7. Informacijsko opismenjavanje, Izvor: Autor, 2022.

Grafikon 11. Provođenje programa informacijskog opismenjavanja, Izvor: Autor, 2022.

Prema rezultatima analiziranih knjižnica, a prema Tablici 7. i Grafikonu 11, razvidno je da 18 knjižnica, odnosno njih 90% provodi edukacije za studente i zaposleno osoblje u sustavu visokoškolskog obrazovanja pojedinih fakulteta i sveučilišta, dok samo 10%, odnosno 2 analizirane knjižnice to još uvijek ne primjenjuju. IFLA-ina izjava o knjižnicama i razvitku naglašava upravo jedinstvenu ulogu knjižnica kao razvojnih partnera u pružanju pristupa informacijama u svim oblicima, kao i pružanje usluga i programa koji zadovoljavaju potrebe korisnika u društvu koje se ubrzano mijenja i postaje sve složenije. (www.ifla.org/publications/ifla-statement-on-libraries-and-development. preuzeto 15.9.2022.)

Knjižnice su ključne institucije za postizanje zadovoljstva svojih korisnika, što se može vidjeti po organiziranju i oblikovanju strategije poučavanja oslanjajući se pri tome najviše na informacijsku pismenost, najčešće na edukacijske radionice i programe. Autori Špiranec i Lasić-Lazić (2005) navode da „knjižnice u svijetu uslugu edukacije korisnika temeljenu na konceptu informacijske pismenosti koriste na način podrške općih nastojanja izgradnje infrastrukture za cjeloživotno učenje.“

4.7. RASPRAVA

Vodeći se predmetom, ciljem istraživanja i istraživačkim pitanjima postavljene su tri hipoteze, a koje su se prema rezultatima istraživanja i potvrdile.

Prva hipoteza koja se pokušala dokazati analizom sadržaja je:

H1- Usluge na mrežnim stranicama visokoškolskih knjižnica imaju utjecaj na proces upravljanja informacijama.

Analizom rezultata mrežnih stranica vidljivo je da se visokoškolske knjižnice okreću sve više novim uslugama. Međutim vidljivi su i stagnacijski dijelovi. Naime, da bi knjižnice ispunjavale IFLA-in (*International Federation of Library Associations and Institutions* /Međunarodni savez knjižničarskih društava i ustanova) manifest o dostupnosti informacija i jednakom pravu za sve, potrebno je da sve knjižnice uvedu opciju dostave knjiga na kućnu adresu i ispunjavanje mrežnog obrasca. Važno je istaknuti da se uvođenjem novih usluga smanjuje digitalni i informacijski, te u slučaju osoba s posebnim potrebama i socijalni jaz. Knjižnice danas moraju omogućiti dostupnost svojih zbirki i usluga. Prema Tablici 3. u kojoj se analiziraju kategorije *online* usluga vlastitih kataloga i kataloga drugih knjižnica potvrđuje se postavljena hipoteza, jer se na taj način olakšava komunikacija sa internim korisnicima, prvenstveno upisanim studentima pa znanstveno- nastavnim osobljem te svim zaposlenicima pojedinog visokog učilišta te eksternim korisnicima koji usluge koriste posredstvom svojim matičnih knjižnica. Pošto su studenti ciljana skupina visokoškolskih knjižnica, a sam cilj ove usluge je zadovoljstvo korisnika, ovakav vid usluge korisnici bolje percipiraju ako se nalazi na mrežnim stranicama i time ujedno utječe na brži i kvalitetniji proces upravljanja informacijama. Visokoškolske knjižnice postaju postepeno digitalne platforme, međutim potrebno je još puno rada i inovacija da sve knjižnice na mreži nude sve segmente svojih usluga te postanu dostupne svojim korisnicima na svakom mjestu i u bilo koje vrijeme.

H2 - Digitalizacija sustava visokoškolskih knjižnica utječe na bržu dostupnost informacija između korisnika i zaposlenika.

Digitalizacija cjelokupnog pristupa informacija nešto je što se knjižnicama nameće kao glavna zadaća poslovanja, dostupnost izvora i otvoreni sustav informacija i znanosti paradigma je koja je temelj ne samo poslovanja knjižnica i znanosti već modernog društva. Temeljem rezultata, a

prema Tablicama 4. 5. i 6. potvrđuje se postavljena hipoteza jer uslugu međuknjižnične posudbe, a koju imaju sve analizirane knjižnice, temelji se na metodama koje omogućuju pristup publikacijama, omogućava brzinu zadovoljavanja zahtjeva i niske troškove za korisnike. Drugi segment analize koji ide u prilog potvrđivanju ove hipoteze je prisutnost knjižnica na društvenim mrežama i jednostavniji način komunikacije sa svojim korisnicima. Unatoč manjim nedostacima ovog vida komunikacije putem mrežnih stranica koja je većinom jednosmjerna jer ne dozvoljava korisniku da ostavi povratnu informaciju, s druge strane mrežne stranice nude mnoge alate i metode koje olakšavaju pronalazak informacija. Društvene mreže nude korisnicima mogućnost komuniciranja putem privatnih poruka ili komentiranja na zidu, ali su još uvijek nedovoljno iskorištene sve opcije društvenih mreža koje visokoškolske knjižnice svakodnevno nastoje prepoznati kao važnu platformu za komunikaciju sa svojim korisnicima. Tradicionalna uloga visokoškolskih knjižnica najbolje je izražena upravo kroz segment izgradnje digitalnih zbirki i usluge posudbe što sve knjižnice imaju razvijeno. Prema Škrabo i Vrani (2017) su tijekom posljednja dva desetljeća izdvojeni brojni čimbenici za pokretanje postupka digitalizacije.

Prema Nacionalnom programu digitalizacije arhivske, knjižnične i muzejske građe (2006) digitalizacija knjižnične građe provodi se radi „zaštite izvornika, povećanja dostupnosti i mogućnosti korištenja građe, radi stvaranja nove ponude, odnosno usluga korisnicima ili pak radi upotpunjavanja postojećega fonda“.

U visokoškolskim knjižnicama taj trend je još i izraženiji jer se sve više razgovara o terminu „znanost u oblaku“, što ustvari samo predstavlja modernizaciju hrvatske znanosti i knjižničnih sustava te povezivanje sa svjetskim trendovima. Da bi knjižnica ispunila svoju misiju, informacija ili sadržaj moraju doći do njezinog krajnjeg cilja, u ovom slučaju korisnika (Škrabo i Vrana, 2017. str.103-134). Svaki od navedenih razloga za digitalizaciju knjižnici postavlja određene zahtjeve koje treba imati u vidu pri planiranju i izvođenju projekata digitalizacije

Ključno je da knjižnice na vrijeme uoče te zahtjeve, procijene njihovu važnost za pojedini projekt i jasno definiraju čime, kako i u kojoj mjeri će njihov krajnji proizvod odgovoriti na pojedini zahtjev.

H3 - Informacijska pismenost korisnika visokoškolskih knjižnica doprinosi učinkovitom upravljanju informacijama.

Informacijska pismenost je pojam koji se u akademskoj zajednici često spominje i proučava. Visokoškolske knjižnice imaju ključnu ulogu u podršci obrazovanju i informacijskoj pismenosti što je razvidno u Tablici 7., jer 90% analiziranih knjižnica prepoznaje ovakav oblik edukacije važnim i korisnim za sve dionike akademske zajednice što ide u prilog H3.

Danas kada je informacija na pretek i glavna vještina je validacija informacija i pretvaranje tih relevantnih informacija u znanje, visokoškolske knjižnice postaju središta upravo informacijskog opismenjavanja. Sukladno Špiranec (2018) pojam informacijske pismenosti u kontekstu visokog obrazovanja donekle je konsolidiran u značenju te je u usporedbi s drugim sredinama (primarnom i sekundarnom obrazovanju) baš upravo u tercijarnom obrazovanju doživio svoj najveći procvat.

Ne samo kao što je ranije u radu napomenuto u vidu radionica, edukacija i ostalih materijala koji mogu pospješiti informacijsko obrazovanje svih dionika već kroz implementaciju u kurikulum, odluke, misije i vizije svih knjižnica koje djeluju u sustavu znanosti. Informacijska pismenost nije više nešto što je potrebno naglašavati u visokom školstvu, već je ono sastavni dio modernog obrazovanja budućih akademskih građana, a knjižnice su upravo ključni dionici u ispunjavanju te misije.

4.8. OGRANIČENJA ISTRAŽIVANJA

Istraživanjem nisu obuhvaćene sve visokoškolske knjižnice što nam onemogućuje sliku u cjelokupno stanje s obzirom da je uzorak obuhvatio 20 visokoškolskih knjižnica od ukupno 91 visokoškolske knjižnice u Republici Hrvatskoj, odnosno analiziralo se samo 22% visokoškolskih knjižnica. Ujedno nije postojala direktna interakcija koja je mogla biti uspostavljena ispitivanjem korisnika i zaposlenika putem anketnog upitnika kojima bi se ispitali stavovi istih, već su podaci prikupljeni metodom analize sadržaja prema statističkim podacima za 2020. godinu. Istraživanje je provedeno za vrijeme pandemije kada je cjelokupno poslovanje svedeno u digitalne okvire. Ista situacija zahvatila je i poslovanje visokoškolskih knjižnica čiji prostori nisu bili fizički dostupni za korisnike. Upravo je pandemija donijela promjene koje su se pokazale dobre i trajno će utjecati na poslovanje knjižnica, a uslijed toga povećala se brzina u procesu digitalizacije knjižnica i njihovih usluga na mrežnim stranicama te se većina knjižnica prebacila u virtualnu sferu kako bi korisnicima pravovremeno bila dostupna većina sadržaja i informacija u ovo specifično doba. Unatoč ograničenjima i mogućim razlikama u podacima i pokazateljima u ovome radu naspram trenutnog stvarnog stanja visokoškolskih knjižnica, može se zaključiti da novonastala situacija i dalje ide u prilog postavljenim hipotezama.

5. ZAKLJUČAK

U današnje digitalno vrijeme, knjižnice trebaju biti u korak s vremenom i digitalizirati svoje usluge. Pandemija koja je zahvatila svijet prisilila je sve sektore da se okrenu digitalnim kanalima. Upravo visokoškolske knjižnice kao specifične vrste knjižnica trebaju pratiti trendove, ali ne samo pratiti već i postavljati i biti predvodnici u digitalizaciji. Knjižnice kao centri informacijske pismenosti i upravljanja informacijama trebaju pokazati da su, kao i uvijek, kolijevka promjena. Novo digitalno doba donijelo je brojne i nove izazove, a izazovi su vidljivi na svim poljima djelovanja. Knjižnice su možda najviše od svih ustanova izložene promjenama. Ova teza postavlja se jer knjižnice kao centralne informacijske ustanove, čiji je cilj plasiranje informacija i omogućavanje pristupa informacijama, a nalazimo se u vremenu kada informacije mijenjaju medij, trebaju neovisno o svojem tradicionalnom kontekstu ići u korak s vremenom. Težište od sustava usmjerava se prema korisniku koji postaje centralna točka interesa knjižnica i knjižničara. Od prvotne usmjerenost na izgradnju zbirke i knjigu, danas knjižnice okreću svoje usluge prema korisnicima. Korisnik je taj koji oblikuje novu ulogu knjižnice. Korisnik želi informaciju i znanje, odmah i sada. Knjižnice su te koje mu to moraju omogućiti. Visokoškolske knjižnice najsporije su se razvijale od svih vrsta knjižnica, promjene koje su dolazile prihvaćale su oprezno i sporo. Ovaj spori proces prilagodbe najbolje se vidi na društvenim mrežama gdje visokoškolske knjižnice nisu dovoljno zastupljene. Komunikacija između korisnika i knjižnice odvija se putem mrežnog mjesta. Mrežna mjesta postaju platforme gdje knjižnice nude svoje online kataloge, usluge, digitalne zbirke i mogućnost pregledavanja digitalnih izložbi. Komunikacija između knjižničara i korisnika putem mrežnog mjesta odvija se jednosmjerno, korisnik nema mogućnost aktivnog sudjelovanja u kreiranju usluga. Sadržaji na društvenim mrežama informativnog su karaktera i nemaju za funkciju privlačenja novih korisnika niti traže njihovo aktivno sudjelovanje. Danas se od knjižnica očekuje da budu nosioci promjena u zajednicama u kojima djeluju, knjižnice na fakultetima trebaju svojim korisnicima pružiti kvalitetne informacije na njima prihvatljiv način, prvenstveno putem digitalnih alata. Studentska populacija doživljava knjižnice kao mjesta posudbe ispitne literature i mjesta bez interakcije. Knjižnice moraju mijenjati takvu predodžbu i otvarati se prema svojim korisnicima. Tradicionalnu ulogu potrebno je zamijeniti s novim sadržajima i platformama, a upravo je akademska zajednica odlično mjesto za razvijanje takvih usluga i programa. Knjižnice na fakultetima trebaju biti podrška svojim studentima, ali i ostalom kadru. Trebaju predstavljati središnja mjesta za e-učenje, e - razmjenu informacija, ali i središnja mjesta boravka studenata.

Knjižnice trebaju biti središte zajednice u kojoj djeluju, knjižnice na fakultetu trebaju biti središnje mjesto za prevladavanje informacijskog, digitalnog i socijalnog jaza. Mjesto jednakih mogućnosti za sve. Digitalne knjižnice korisniku daju mogućnost odabira pristupa dostupnoj građi pomoću alata za pretraživanje, pregledavanje i pristup. Prema tome svaki korisnik kreira jedinstven koncept korištenja materijala pohranjenih u elektroničkom obliku te samostalno organizira preuzete informacije kako bi se mogle koristiti za namjeravanu svrhu. Stoga se od digitalnih knjižnica očekuje da imaju važnu ulogu u obrazovnom procesu jer će korisnicima omogućiti individualizirani pristup rješavanju problema. Ovim radim potvrđile su se postavljene hipoteze pa se samim time ukazuje na to da digitalizacija sustava i usluge na mrežnim stranicama visokoškolskih knjižnica utječu na bržu dostupnost informacija studentima i znanstveno-nastavnom osoblju te ostalim korisnicima pojedinih knjižnica te imaju utjecaj na proces upravljanja informacijama. Mogućnosti digitalne knjižnice identificirane su kao nužne za postizanje svih očekivanih transformacija informacijskog doba za visokoškolski sustav. Sve navedeno upućuje na to da sveučilišta i fakulteti moraju strateški planirati razvoj IKT infrastrukture i usluga te institucionalne aranžmane koji će omogućiti digitalnim knjižnicama da ostvare svoj transformacijski potencijal u istraživanju i obrazovanju te u cijelom društvu. Upravljanje informacijama u visokoškolskim knjižnicama ima dobre izgleda za razvoj budućnosti pa iako uvijek postoje problemi i izazovi koje treba prevladati i aktivnosti koje treba poboljšati. Tradicionalne tehnike treba zamijeniti boljim i modernijim tehnikama, vještinama, umijećem i postupcima kako bi se zadovoljili svi zahtjevi korisnika. Visokoškolske knjižnice trebale bi usmjeriti svoj pristup upravljanja informacijama koji osiguravaju najveće zahtjeve, potrebe i zadovoljstvo korisnika.

6. LITERATURA

KNJIGE I ENCIKLOPEDIJE:

1. Buckland, M. Information as thing. Journal of the American Society of Information Science, 1991.
2. Braman, S. Telecommunications Policy. Defining information: An approach for policy-makers., 1989.
3. Bawden, D., Robinson, L. Introduction to Information Science. London: Facet Publishing, 2012.
4. Drucker, P. Najvažnije o menadžmentu. Zagreb: M.E.P. Consult, 2005.
5. Spremić, M. Menadžment i elektroničko poslovanje. Zagreb; Narodne novine, 2004. (monografija)
6. Tuđman, M. Obavijest i znanje: s rječnikom osnovnih pojmova. Zagreb; Zavod za informacijske studije, 1990.
7. Bruce, C.S., Information literacy: a framework for higher education, Aust. Libr. J., 1995.
8. Bawden, D., Origins and concepts of digital literacy, Digit. Literacies Concepts Policies Pract., 2008.
9. Lau, J., Guidelines on information literacy for lifelong learning, IFLA Veracruz, 2006.
10. Orna, E. Information strategy in practice. Aldershot: Gover Publishing, 2004
11. Petrić, T., Mrežne stranice sveučilišnih i visokoškolskih knjižnica: knjižničarske usluge i strukovna etika, 2013.
12. Paul T. Jaeger Kim M. Thompson Charles R. McClure; Information management, Encyclopedia of Social Measurement , 2005.
13. Tadić K.; Rad u knjižnici, Opatija, 1994.
14. Zelenika R., Metodologija i tehnologija izrade znanstvenog i stručnog djela, Rijeka, str. 179, 1990.
15. Žugaj, M. ; Dumičić, K. ; Dušak, V.; Temelji znanstvenoistraživačkog rada : metodologija i metodika (Foundations of scientific and research work : Methodologies and Methods), Varaždin, 2006.

ČASOPISI I ČLANCI:

16. Nadrljanski, Đ., Informatička pismenost i informatizacija obrazovanja; Informatologija 39, 2006. Dostupno na: <https://hrcak.srce.hr/file/14157>
17. Neuendorf A.K.; The Content Analysis guidebook, Cleveland state university, 2017.
18. J. Wilkinson, Accessible, Dynamic Web Content Using Instagram, Inf. Technol. Libr. Online, 2018.
19. Špiranec, S. (2018). Kritička informacijska pismenost u akademskom kontekstu. Читалиште, 17(32), str. 03-11.
20. Lazić_Lasić, J., Špiranec S. i Banek Zorica, M., Izgubljeni u novim obrazovnim okruženjima—pronađeni u informacijskom opismenjivanju, Medijska Istraživanja Znan.-stručni časopis za novinarstvo i medije, 2012.
21. Hasenay, S.; Mokriš Marendić, S.; Profesionalne i osobne kompetencije visokoškolskih knjižničara 21. stoljeća // Zbornik radova 12. dani specijalnih i visokoškolskih knjižnica / Martek, A. ; Rybak Budić, E. (ur.) Zagreb: Hrvatsko knjižničarsko društvo, 2013. str. 150-158
22. Đula, Lj. Upravljanje znanjem : trendovi i izazovi. // Ekonomski vjesnik. 23, 1 ; str. 226-227. Dostupno na: <http://hrcak.srce.hr/file/87610>., 2010. (10.5.2022.)
23. Morić Filipović, I., Vrednovanje utjecaja sveučilišnih knjižnica na akademski uspjeh studenata, Vjesn. Bibl. Hrvat., 2012.
24. Hasenay, S., Šušak Lukačević, M. i Mokriš, S., E-edukacija korisnika u visokoškolskim knjižnicama, Vjesn. Bibl. Hrvat., 2013.
25. Vrana, R.; Kovačević, J., Položaj knjižnice u umreženom društvu, Vjesn. Bibl. Hrvat., 2010.
26. Špiranec, S., Informacijska pismenost—ključ za cjeloživotno učenje, Edupoint, 2003.
27. Rubinić, D. i Stričević, I., Informacijsko opismenjavanje studenata: potrebe i perspektive, Dani Spec. Visokošk. Knj., vol. 11, no. 14, pp. 173–186., 2013.
28. Wilson, T.D, Models in information behaviour research, Journal of Documentation , Vol. 55 br. 3, 1999.
29. Dodig Hundrić D.,Ricijaš N. i Vlček M.; Mladi i ovisnost o internetu-pregled suvremenih spoznaja; Hrvatska revija za rehabilitacijska istraživanja, Vol 54, br.1, str 123, 2018.
30. Antulov Z. Visokoškolske knjižnice i informacijsko opismenjavanje studenata: Zašto je ono danas toliko potrebno; Stručni rad – Sveučilišna knjižnica u Zadru, 2019.

31. Bračanov, A. ; V. Golubović; D. Seiter-Šverko; Istraživanje informacijske pismenosti studenata u Nacionalnoj i sveučilišnoj knjižnici u Zagrebu.// Vjesnik bibliotekara Hrvatske 57, 4 str. 61,2014.
32. Škrabo, K., Vrana, R.; Digitalne zbirke u narodnim knjižnicama u Hrvatskoj. Vjesnik bibliotekara Hrvatske, 60 (1), str.103-134., 2017.
33. RJ Robertson; Metadata quality: implications for library and information science professionals, Library Review, 2005.
34. Špiranec, S.; Lasić-Lazić J. . Obrazovna uloga knjižnica: priprema građana za Europu znanja.// Vjesnik bibliotekara Hrvatske 48, 1 str. 29., 2005.
35. Madsen, Dorte. Disciplinary perspectives on information management . // Procedia - Social and Behavioral Sciences ,2013., str. 535. Dostupno na:
<http://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S1877042813003807> (10.5.2022.)
36. Herceg Mićanović A i Stropnik A. ; Knjižnica bez zidova – Knjižnice grada Zagreba na Interliberu, Vjesnik bibliotekara Hrvatske 56/3, 2013.
37. Špiranec, S. Model organizacije informacija u elektroničkoj obrazovnoj okolini : doktorska disertacija. Zagreb, 2007.
38. Crnković L.,Ibriks D., Mijoč I.,; Revizijska metoda uzoraka na primjeru proizvodnog poduzeća, Računovodstvo i financije, 2009.
39. Nacionalni program digitalizacije arhivske, knjižnične i muzejske građe. Zagreb : Ministarstvo kulture Republike Hrvatske, 2006. Dostupno na:
<http://daz.hr/bastina/NacionalniProgramDigitalizacije.pdf> (30.9.2022.)
40. Špiranec, S.; M. Banek Zorica. Informacijska pismenost : teorijski okvir i polazišta. Zagreb : Zavod za informacijske studije Odsjeka za informacijske znanosti Filozofskog fakulteta Sveučilišta, 2008.

STANDARDI I ZAKONI:

41. Standardi za visokoškolske knjižnice u Republici Hrvatskoj (1990) Dostupno na:
https://www.gksb.hr/images/dokumenti/Standardi_za_visokokolske_knjnice.pdf
(10.5.2022.)
42. Zakon o knjižnicama i knjižničnoj djelatnosti (2019) Str. 3. Dostupno na:
<https://www.zakon.hr/z/1925/Zakon-o-knji%C5%BEicama-i-knji%C5%BEi%C4%8Dnoj-djelatnosti2019> (10.5.2022.)
43. Standard za visokoškolske, sveučilišne i znanstvene knjižnice NN 81/22, Dostupno na:
https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2022_07_81_1182.html (15.8.2022.)

INTERNET:

44. Centralna agronomska knjižnica (knjižnica Agronomskog fakulteta), Dostupno na: www.agr.unizg.hr/hr/category/knji%C5%BEnica/57 (10.5.2022.)
45. Knjižnica Ekonomskog fakulteta u Osijeku, Dostupno na: www.efos.unios.hr/knjiznica (10.5.2022.)
46. Knjižnica Fakulteta hrvatskih studija, Dostupno na: www.szi.irb.hr/knjiznice/?libid=105&task=nsi (10.5.2022.)
47. Knjižnica fakulteta organizacije i informatike, Dostupno na: www.foi.unizg.hr/knjiznica (10.5.2022.)
48. Knjižnica Fakulteta strojarstva i brodogradnje, Dostupno na: www.fsb.unizg.hr/?knjiznica (10.5.2022.)
49. Knjižnica Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, Dostupno na: knjiznica@ffzg.hr (10.5.2022.)
50. Knjižnica Grafičkog fakulteta, Dostupno na: knjiznica@grf.unizg.hr (10.5.2022.)
51. Knjižnica Katoličkoga bogoslovnog fakulteta, Dostupno na: www.kbf.unizg.hr/fakultet/ustrojstvo/knjiznica (10.5.2022.)
52. Knjižnica Pravnog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, Dostupno na: www.pravo.unizg.hr/knjiznica (10.5.2022.)
53. Knjižnica Prehrambeno-tehnološkog fakulteta Osijek, Dostupno na: www.ptfos.unios.hr/index.php/knjiznica/knjiznica (10.5.2022.)
54. Knjižnica Veterinarskog fakulteta, Dostupno na: www.vef.unizg.hr/knjiznica/o-knjiznici/ (10.5.2022.)
55. Knjižnično-dokumentacijski centar Ekonomskog fakulteta (Knjižnica Ekonomskog fakulteta), Dostupno na: www.efzg.unizg.hr/knjiznica (10.5.2022.)
56. Središnja knjižnica Fakulteta elektrotehnike i računarstva, Dostupno na: www.fer.unizg.hr/zivot_na_fer-u/sredisnja_knjiznica (10.5.2022.)
57. Središnja matematička knjižnica, Dostupno na: www.math.pmf.unizg.hr/hr/sredi%C5%A1nja-matemati%C4%8Dka-knji%C5%BEnica-0 (10.5.2022.)
58. Središnja medicinska knjižnica (Knjižnica Medicinskog fakulteta), Dostupno na: smk@mef.unizg.hr (10.5.2022.)
59. Sveučilišna knjižnica Pula, Dostupno na: www.skpu.hr (10.5.2022.)
60. Sveučilišna knjižnica Rijeka, Dostupno na: www.svkri.uniri.hr (10.5.2022.)

61. Sveučilište Sjever, Dostupno na: www.unin.hr/sveucilisna-knjiznica/o-knjiznici/ (10.5.2022.)
62. Sveučilišna knjižnica Sveučilišta u Zadru, Dostupno na: www.unizd.hr/sveucilisknknjiznica/ (10.5.2022.)
63. Sveučilišna knjižnica u Splitu, Dostupno na: www.svkst.unist.hr (10.5.2022.)
64. <https://www.edology.com/blog/computing-it/how-important-is-information-management/> (preuzeto 15.6.2022.)
65. <https://www.thearchaeologist.org/blog/knowledge-as-power-king-ashurbanipal-formed-the-worlds-earliest-systematically-collected-library> (30.9.2022.)
66. Portal matične djelatnosti knjižnica u Republici Hrvatskoj; Statistički podaci i pokazatelji uspješnosti sveučilišnih, visokoškolskih i znanstvenih knjižnica za 2020. godinu, Dostupno na: <http://maticna.nsk.hr/statistika/preuzimanje/arhiva-statistickih-podataka-i-pokazatelja-uspjesnosti/> (10.5.2022.)
67. IFLA statement on libraries and development. Dostupno na: <https://www.ifla.org/publications/ifla-statement-on-libraries-and-development> (15.9.2022.)
68. Nacionalni program digitalizacije arhivske, knjižnične i muzejske građe. Zagreb : Ministarstvo kulture Republike Hrvatske, 2006 [citirano: 2014-09-09]. Dostupno na: <http://daz.hr/bastina/NacionalniProgramDigitalizacije.pdf> (30.9.2022.)

7. POPIS TABLICA I GRAFIKONA

Tablica 1. Popis visokoškolskih, sveučilišnih i znanstvenih knjižnica u RH, 2021 (str.16-18)

Tablica 2. Visokoškolske knjižnice prema županijama i godinama osnivanja (str.29)

Tablica 3. Online katalozi (str.35)

Tablica 4. Knjižničarske usluge (str.37)

Tablica 5. Informacijska služba (str.39)

Tablica 6. Elektronička građa (str.41)

Tablica 7. Informacijsko opismenjavanje (str.43)

Grafikon 1. Zaposleno knjižnično osoblje prema spolu (str.30)

Grafikon 2. Ukupan broj osoblja knjižnice (str.31)

Grafikon 3. Osoblje knjižnice prema završenom stupnju obrazovanja (str.33)

Grafikon 4. Aktivan broj članova knjižnice (str.34)

Grafikon 5. Online katalozi drugih knjižnica (str.36)

Grafikon 6. Usluga e-narudžbe knjiga (str.38)

Grafikon 7. Informacijska usluga „Pitajte knjižničara“ (str.40)

Grafikon 8. Prisutnost knjižnica na društvenim mrežama (str.40)

Grafikon 9. Usluga e-časopisi (str.42)

Grafikon 10. Usluga digitalne zbirke (str.42)

Grafikon 11. Provođenje programa informacijskog opismenjavanja (str.44)

8. PRILOG

1. **Tablica** - Statistički podaci i pokazatelji uspješnosti sveučilišnih, visokoškolskih i znanstvenih knjižnica za 2020. godinu (Dostupno na: <http://maticna.nsk.hr/statistika/preuzimanje/arhiva-statistickih-podataka-i-pokazatelja-uspjesnosti/> , preuzeto 10.5.2022.)

Podaci_i_pokazatelji_
sveucilisne_visokosko

**IZJAVA O AUTORSTVU
I
SUGLASNOST ZA JAVNU OBJAVU**

Završni/diplomski rad isključivo je autorsko djelo studenta koji je isti izradio te student odgovara za istinitost, izvornost i ispravnost teksta rada. U radu se ne smiju koristiti dijelovi tuđih radova (knjiga, članaka, doktorskih disertacija, magistarskih radova, izvora s interneta, i drugih izvora) bez navođenja izvora i autora navedenih radova. Svi dijelovi tuđih radova moraju biti pravilno navedeni i citirani. Dijelovi tuđih radova koji nisu pravilno citirani, smatraju se plagijatom, odnosno nezakonitim prisvajanjem tuđeg znanstvenog ili stručnoga rada. Sukladno navedenom studenti su dužni potpisati izjavu o autorstvu rada.

Ja, Jasmina Jurak Plantak (ime i prezime) pod punom moralnom, materijalnom i kaznenom odgovornošću, izjavljujem da sam isključivi autor/ica završnog/diplomskog (obrisati nepotrebno) rada pod naslovom Važnost upravljanja informacijama u visokoškolskim knjižnicama u RH (upisati naslov) te da u navedenom radu nisu na nedozvoljeni način (bez pravilnog citiranja) korišteni dijelovi tuđih radova.

Studentica:

Jasmina Jurak Plantak

(vlastoručni potpis)

Sukladno Zakonu o znanstvenoj djelatnosti i visokom obrazovanju završne/diplomske radove sveučilišta su dužna trajno objaviti na javnoj internetskoj bazi sveučilišne knjižnice u sastavu sveučilišta te kopirati u javnu internetsku bazu završnih/diplomskih radova Nacionalne i sveučilišne knjižnice. Završni radovi istovrsnih umjetničkih studija koji se realiziraju kroz umjetnička ostvarenja objavljuju se na odgovarajući način.

Ja, Jasmina Jurak Plantak (ime i prezime) neopozivo izjavljujem da sam suglasan/na s javnom objavom završnog/diplomskog (obrisati nepotrebno) rada pod naslovom Važnost upravljanja informacijama u visokoškolskim knjižnicama u RH (upisati naslov) čiji sam autor/ica.

Studentica:

Jasmina Jurak Plantak

(vlastoručni potpis)